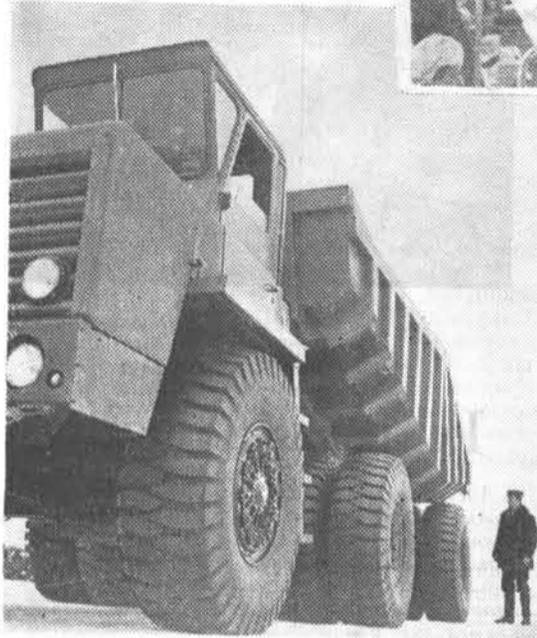
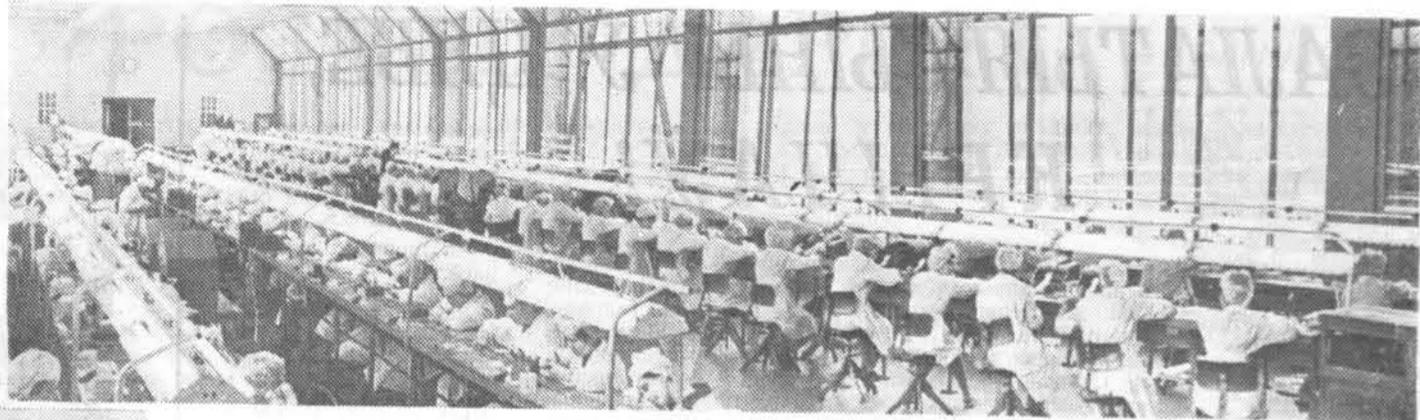

Новы вытворчы корпус здадзен у эксплуатацыю на Мінскім гадзінніковым заводзе. У яго прасторных, светлых памяшканнях размясціліся зборачныя цэхі. Працаваць у іх будуць у адну змену.

На беларускім аўтазаводзе зроблены і паспяхова праходзяць заводскія выпрабаванні 40-тонны аўтасамазвал і аўтапоезд грузпадымальнасцю 65 тон. На здымку: аўтапоезд на заводскіх выпрабаваннях.

ГЛАС РАДЗІМЫ

№ 19—20
(804—805)
Сытуацыя
1964 г.
Цана
2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ САВЕЦКАГА КАМІТЭТА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЕЖОМ

Дзмітрый Баннікаў працуе на Мінскім моторным заводзе намеснікам начальніка цэха на тэхнічнай частцы. Малады інжынер захапляецца аўтамабільным спортам і ўжо выканаў норму майстра спорту. На здымку: Д. Баннікаў за работай.

На цеплаходзе «Эстонія» вярнулася на Радзіму 8-ая антарктычная экспедыцыя. На здымку: «Эстонія» ля берагавога прыпаю ў «Мірным»

З вялікай цікавасцю наведваюць свой гурток фатаграфій пры доме піянераў юныя фотаматары Слуцка. На здымку: васьмікласніца Людзя Паўліна ў лабараторыі дома піянераў.

ХРОНІКА

МАСКВА. На радыёаэра-навічнай станцыі Фізічнага інстытута Акадэміі навук СССР уведзена ў строй пе-шшая чарга гіганцкага радыётэлескопа — самага буйнага ў свеце. Радыёаэра-навічны інстытут маюць адзін з лепшых у Еўропе радыётэ-лескопа для сантыметровых хваляў з кружачымся люст-рам, дыяметр якога 22 мет-ры.

ВАСІЛЕВІЧЫ. Ёсць вы-скавольтавая лінія Ветка — Свяцілавічы! Электрасвятло ад Васілевіцкай ДРЭС прыйшло на жывёлагадоў-

чыя фермы саўгасаў «Рэч-кі», «Свяцілавічы», «Стаў-бунскі», у школы, магазіны, бальніцы і дамы рабочых.

ВІЦЕБСК. Закончана будаўніцтва Верхнядзвінскага масласыраробчага заво-да — аднаго з буйнейшых у рэспубліцы. Ён зможа пра-працоўваць 60 тон малака за змену.

МАСКВА. З 25 па 29 лю-тага тут праходзілі перага-воры аб культурным супра-цоўніцтве паміж СССР і КНР на 1964 год.

У ходзе перагавораў бакі падвялі вынікі савецка-кітай-

скіх культурных сувязей у 1963 годзе і выпрацавалі план культурнага супрацоў-ніцтва паміж СССР і КНР на 1964 год. План прадугле-джуе ажыццяўленне мера-прыемстваў па абменах у галіне культуры, мастацтва, навукі, вышэйшай школы, аховы здароўя, спорту і па-між творчымі саюзамі абед-звюх краін.

СТАКГОЛЬМ. Па запра-шэнню Саюза таварыстваў «Швецыя — СССР» сюды прыйшлі савецкія касманаў-ты Ю. Гагарын і В. Быкаў-скі.

ЛЕЙПЦЫГ. Гасцінна рас-чыніліся дзверы павільёнаў тэхнічнай выстаўкі Міжна-роднага Лейпцыгскага вес-навога кірмашу 1964 года. Тут размешчаны экспанаты 150 знешнегандлёвых арга-нізацый сацыялістычных краін, а таксама ўзоры пра-дукцыі прамысловасці мно-гіх іншых краін.

НІКАЗІЯ. Тут было падпі-сана пагадненне аб уста-наўленні прамых паветра-ных зносін паміж Масквой і Ніказіяй.

Бета-палімеры

Новыя палімеры атрыманы ў лабараторыі аміра-ваных пластыкаў Інстытута агульнай і неарганічнай хіміі Акадэміі навук БССР.

Бета-палімеры, як іх назвалі вучоныя, валодаюць добрай плёўкаўтвараючай магчымасцю. Яны нанос-яцца на паверхню вырабаў у раствараным выглядзе і робяцца на паветры няплаўкімі і нераствараль-нымі. Гэта якасць дазваляе атрымаць на іх аснове лакі, прыгодныя для пакрыцця металаў, шкла, ке-рамікі і іншых матэрыялаў.

З бета-палімераў лёгка атрымаць валакно, якое пераўзыходзіць па трываласці напронавае.

Самадзейная студыя на гастроях

Оперная студыя Палаца культуры прафсаюзаў — адзін з вядучых калектываў мастацкай самадзейнасці рэспублікі. Яе спектаклі праслухалі тысячы працоўных Мінска.

Гэтымі днямі оперная студыя выступіла ў Гомель-скім палацы культуры чы-гуначнікаў імя Ул. І. Леніна. З поспехам у спектаклі

«Травята» Вердзі выступілі работніца Мінскага універ-мага Д. Угоднікава (Віяле-та), інжынер-канструктар Б. Палажоў (Жорж Жэрмон), студэнт Л. Івашкоў (Альф-рэд), урач Н. Затонца (ба-рон) і іншыя.

Грамадскасць Гомеля го-рача прыняла спектакль са-мадзейных оперных спева-коў з Мінска.

Тканіну назвалі

«Сняжынка»

«Сняжынка» — такую назву атрымала беласнежная тканіна для сукенак, упрыгожаная ледзь прыкметным, які нагад-вае розныя па форме сняжынкі, малюнкам. Яе пачаў выпускаць Мінскі камвольны камбінат.

Не забыты і мужчыны. Для іх створана новая танная тка-ніна, якая ўтрымлівае 70 пра-цэнтаў віскознага штапельнага валакна. Пачат выпуск крэпу для вячэрніх касцюмаў і ткані-ны для штодзённых касцюмаў з трохвалакністага змешвання: лаўсан, віскозны штапель, шэрсць.

Дэсантары камбіната правя-лі вялікую работу па расшы-рэнню асартыменту і галоў-ным чынам па стварэнню тка-нін трайнай структуры з трох-валакністага змешвання, а так-сама касцюмных матэрыялаў з вялікім утрыманнем віскознага валакна і лаўсана.

Пяць Днепрагэсаў

Непадалёк ад Кастрамы — там, дзе ў Волгу ўпа-дае рака Шача, выбрана будаўнічая пляцоўка для будаўніцтва цеплавой электрастанцыі. Поўная ма-гутнасць новай ДРЭС — 2 мільёны 800 тысяч кі-лават. Гэта пяць Днепраўскіх гідрэлектрастанцый. Першая чарга электрастанцыі — чатыры энерга-блокі — увайдзе ў строй у 1970 годзе.

Рэдкая удача

Бяскрайняй снежнай Шуманава. За адно пры-раўнянай раскінулася за-каванае лёдам Лукомль-скае возера на Лепель-шчыне. Днямі рэдкая ўдача прыйшла да рыба-коў Н. Шніткава і В.

Шуманава. За адно пры-таненне яны ўзялі пры-кладна 50 тон рыбы. — За адзін дзень, — гаворыць інжынер рыба-са В. Вярбіцкі, — мы выканалі план квартала.

Падарунак агароднікаў

На дварэ яшчэ стаіць зіма, а ў агароднікаў прыгарадна-га саўгаса «Вейна» на Магі-лёўшчыне ў поўным разга-ры вясна. У парніках ра-стучь агуркі, цыбуля, салата.

Сёлета плошча пад парні-камі ў саўгасе расшырана на 600 квадратных метраў. Гэта дасць магчымасць знач-на больш вырошчваць ран-няй агародніны.

ЗАЛАТЫЯ СЫНЫ Ў ЦЯБЕ, КРЫЧАЎ!

Сустрэча з табой, як спаткніне з роднай бацькоўскай хатай, дзе кожная рэч дарагалым цяплом што заўсёды сагрэе з дарогі. Гэта цяпло не толькі ў тваім сэрцы, але і ў тваёй учарашняй праўдзе, у тваіх паданнях і легендах, якія будуць жыць заўсёды.

Светлая памяць людзей прыгадае гнёў Васіля Вашчылы і Карпача, якія ў 1740 годзе ўзялі ў Крычаве паўстанне і чатыры гады ваявалі супраць панскага прыгнёту.

Яшчэ і цяпер у сны старога салдата камуніста Кузьмы Андрэевіча Раўцэнага ўплывае папшчак фашысцкіх аб'ектаў Выкінь з галавы гэты папшчак. Кузьма Андрэевіч, бо і яго наш горад скінуў на сметнік гісторыі. Сёння такая сонечная, ружавашчочкая раніца. Сустрэнем яе ў парку імя 40-годдзя БССР, там святая... Ідуць людзі Крычава, а з імі — госці з Масквы, Мінска, Смаленска... Нясуць вянікі. За што такая пашана гораду?..

— За сыноў. За іх мужнасць. Гэта твой голас, Кузьма Андрэевіч. З трыгогаў у сэрцы і ты стаіш перад бронзавай скульптурай савецкага воіна, схілішы непакрытую галаву перад памяццю тых, што аддалі жыццё за родную зямлю.

Лепшы слесар завода «Гомсельмаш» Іван Мяснікоў за зборкай камбайна.

Фота Л. Папковіча.

За пасляваенныя гады жыхары Крычава на руінах узнялі варты чалавека помнік: новы горад. Схавай пад шапку сваю сівізну. Кузьма Андрэевіч. Пойдзем насустрач сонцу. Яно ўжо даўно, нібы верхалаз, узнялося па комінах цэментна-шыфернага камбіната.

Уноч — дык уноч, удзень — дык удзень сустрэнем на рэйкавай дарозе камбіната цеплавоз старэйшага машыніста Пятра Іванавіча Бузава. Вось і цяпер ваганеткі бягуць у кар'ер, каб і сёння даць сыравіннаму цэху круглую тысячу тон мелу — якія падыеме «на-гара» Мікалай Салаўёў каўшом свайго шагаючага экскаватара.

Уздоўж рэйкавай дарогі Бузава сустрэнем не аднаго ветэрана прадпрыемства, хто дзесяткамі гадоў каваў славу першага ў Беларусі крычаўскага цэменту. Гэта і Салаўёў, якому мінулы год зычыў ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга, і слесар — «залатыя рукі» Леанід Лаўрэнцьевіч Пастушэнка, і машыністы вярчальных печаў на чале з Героем Сацыялістычнай Працы, намеснікам Старшыні Вярхоўнага Савета БССР Іванам Іванавічам Магілёўцавым...

І Залатая Зорка Героя, і высокая пасада ў

рэспубліканскім парламенце прыйшлі да Магілёўцава не адразу. Быў ён і вучнем школы ФЭН, і будаўніком. Недзе ў волгаградскім стэпе, цяжка паранены, ён у баі зубамі самкнуў провад тэлефоннай сувязі... На яго памяці і першыя крокі камбіната. І ўся яго трыццацігадовая гісторыя, за якую крычаўскія цэментнікі больш як у дзесяць разоў павялічылі выпуск прадукцыі.

Другая чарга камбіната працуе на камунізм. Сёння крычаўляне выпускаюць цэменту столькі, колькі да 1917 года яго выпускала ўся Расія. І гэты факт — таксама помнік.

А ёсць яшчэ і другая слава Крычава — завод зума-тэхнічных вырабаў. Ён на самым беразе Сожа, дзе цудоўны пясчаны пляж і чуваць салаўіныя песні.

Да апошняй вайны на гэтым месцы стаяў фасфарытны завод. Фашысты зруйнавалі яго. Пасля вайны вырасла ў некалькі разоў буйнейшае прадпрыемства хіміі. З яго канвеераў краіна атрымлівае абутак, тканіны, дэталі для аўтамабільнага трактараў...

...Ідучы, мінаеш пасёлак цэментнікаў. З новымі стадыёнам, на якім шчаслівая дзетка кружыць на каньках; з двух- і трохпа-

вяховымі дамамі на новых вуліцах; з клубам цэментнікаў, дзе ёсць адпачынак і старому, і малому.

За апошнімі дамамі пасёлка — новы мікрараён. Яму толькі тры-чатыры гады, але разросся ён на тры-чатыры паверхі да сонца і ўсцяж на сотні і сотні метраў. Толькі з мінулай восені дзесяткі сем'яў цэментнікаў, гумаўшчыкаў, будаўнікоў і гарадской інтэлігенцыі справілі нава-сёлле. Гэтымі днямі зазьялі вітрыны новага гаспадарства. Тут узводзяцца хлебазавод і фільмабаза, сярэдняя школа — адзінаццатая ў горадзе, закладваюцца падмуркі дзіцячага сада і ясляў, плануецца будаўніцтва новага стадыёна. І ўсё гэта — на тым палетку, дзе яшчэ чатыры гады назад людзі садзілі бульбу.

...Чароды электрычных агнёў загарваюцца над горадам, якому нядаўна мінула 800 гадоў. А ён усё працуе: молада, шчодрэ. Праз зялёныя вочы светафораў на заснежаны працяг Надсожжа з варот камбіната выплывае цягнік. «Із-ноў вя-зу, із-ноў вя-зу...» — выстукваюць колы. Гэта крычаўляне адпраўляюць краіне плён свайго працы: цэмент, шыфер, цэглу, вапну...

...Калі неба над Крычавам мірнае — няхай спіць меч Васіля Вашчылы і Мікалая Сірацініна, няхай гараць зялёныя агні светафораў.

В. КАРАМАЗАЎ.

Іна Касачэнка пасля заканчэння Харкаўскага тэкстыльнага тэхнікума працуе на Аршанскім ільнокамбінаце.

Іх рускія сыны

Аўстрыйскі селянін Іаган Лангтэлер і яго жонка Марыя ўсхваляваны, збытнажана ўсім-хаюцца. Знаймае жыллё выглядае незвычайна. Пакой селянскага дома запоўнены людзьмі. Яркая святло асляпляе вочы. Шчоўкаюць затворы фотаапаратаў. Гудзіць кінакамера.

Гэта яны ў лютым 1945 года, рызыкуючы жыццём, хавалі ад эсэсаў, што рыскалі пайсці, двух рускіх хлопцаў, якія разам з іншымі зняволенымі блока № 20 гітлерыйскага лагера смерці Моутхаўзен узнялі паўстанне і вырваліся на волю.

Уся сям'я Лангтэлераў у зборы: і бацькі, і дзеці. У іх уручыстая і радасная падзея. Іх наведвалі пасол СССР у Аўстрыі В. І. Авілаў і члены Савецкага камітэта ветэранаў вайны Г. І. Казарцаў і Г. Н. Пятроў.

Г. І. Казарцаў перадаў Марыі і Іагану Лангтэлерам адрас з падзякай, падпісаны па даручэнню прэзідыума Савецкага камітэта ветэранаў вайны Маршалам Савецкага Саюза С. К. Цімашэнкам і Героем Савецкага Саюза Аляксеем Марзэевым.

Сардэчна дзякуючы за высокую ацэнку іх выкароднага ўчынку, Марыя і Іаган Лангтэлеры ўсхвалявана гавораць аб неабходнасці ўмацоўваць мір, цаніць і захоўваць дружбу з вялікім Савецкім Саюзам. Яны чакаюць у госці сваіх рускіх сыноў — Мікалая Цемкала і Міхаіла Рыбчынскага і шлюць ім сваё вялікае прывітанне.

ВАЕННЫЯ ЗЛАЧЫНЦЫ і клапатлівыя апекуны

У сярэдзіне студзеня 1964 года ў адной з урадавых устаноў Філадэльфіі адбылася падзея, якая пакінула прыкметны след у мясцовых газетах. У гэты зімовы вечар прадстаўнік улады ўрачыста ўручыў пасведчанне аб грамадзянстве тоўстаму старэчому чалавеку па прозвішчу Анатас Імпаленас. Схілішы лысую галаву, нова-спечаны грамадзянін дзякаваў амерыканскім уладам за праўленне да яго давер'е. Фотарэпартажы шпарка шчоўкалі замкам апаратаў. Як-нік, а такое здараецца не кожны дзень: амерыканскае грамадзянства атрымаў чалавек, які завочна быў прыгаворан савецкім судом у горадзе Вільнюсе да пакарання смерцю.

Яго сапраўднае прозвішча Імпульвічус. На руках гэтага бандыта кроў дзесяткаў тысяч савецкіх людзей, замучаных ім у гады вайны ў Літве і Беларусі. Толькі за тры першыя месяцы нямецкай акупацыі яго карны батальён знішчыў звыш 50 тысяч чалавек цывільнага насельніцтва.

18 чэрвеня 1962 года Савецкі Саюз патрабаваў ад амерыканскіх улад выдачы А. Імпульвічуса як ваеннага злачынца. На наступны ж дзень філадэльфійскія рэпартажы кінуліся да яго за інтэрв'ю. «Так, я быў і застаюся ворагам камуністаў, — нахабна заявіў забойца рэпартажам, — я нічога не баюся, бо я ведаю, што амерыканскія ўлады не выдадуць мяне». А яшчэ праз дзень газета «Філадэльфія дэйлі ньюс» пі-

сала: «Мы перакананы, што Расія не атрымае гэтага жыхара нашага горада і суд над ім, як над ваенным злачынцам, не адбудзецца».

Суд адбыўся. Сведкі, якія засталіся ў жывых, а таксама дзесяткі тысяч расстраляных мужчын, замучаных жанчын, жывымі пахаваных дзяцей абвінавачвалі Імпульвічуса ў страшэнных злачынствах супраць чалавецтва. А амерыканскія ўлады ўсё ж паспяхаліся зрабіць яго грамадзянінам ЗША.

У сарака мінутах язды ад Нью-Йорка, у горадзе Нью-Брансуік, на Фрэнч-стрыт, 104, жыве Сяргей Гутырчык, былы вяртаўнік Калдычоўскага канцэнтрацыйнага лагера смерці, створанага немцамі ў Беларусі ў 1942 годзе. Гутырчык уласнаручна катаваў і расстрэльваў палонных партызан, камуністаў. Цяпер ён называе сябе «спецыялістам па справах Расіі». Такім жа «спецыялістам» з'яўляецца і яго сябра і саўдзельнік злачынстваў у Беларусі, былы маёр гітлераўскай арміі Францішак Кушаль, які атрымаў амерыканскае грамадзянства яшчэ ў 1959 годзе.

У Лос-Анжэлесе пад імем С. Зіманас жыве Стасіс Закевічус, на сумленні якога кроў 100 тысяч рускіх, беларусаў, яўрэяў і літоўцаў. У каталіцкай царкве ў Чыкага чытае пропаведзі свяшчэннік Брыціс. Яго прыжажне і не падазраюць, што імя Брыціса тройчы з павагай упаміналася ў данясенні гітлераўскай камандатуры горада Каўнаса аб «знішчэнні» 1 592 чалавек у перыяд з 22 лі-

СЛУГА НАРОДА

У біяграфіі Лідзіі Урбановіч няма нічога асаблівага. Яе жыццё падобна на жыццё многіх тысяч савецкіх жанчын. Нарадзілася ў селянскай сям'і. Вучылася ў школе. Вырасла, пачала дапамагаць бацькам. У 1947 годзе дваццацігадовай дзяўчыне даручылі даглядаць свіней. Працалюбівая, старанная, яна з юнацкім запалам і энергіяй узялася за справу.

А праз некаторы час Лідзія Урбановіч стала працаваць даяркай. Праводзячы шмат вольнага часу за кнігамі, яна вывучала перадавы вопыт догляду кароў. Неўзабаве Л. Урбановіч пачала надойваць ад сваіх кароў малака значна больш, чым яе сяброўкі. Настойліва, не ведаючы стомы, яна з году ў год дабівалася добрых поспехаў. А разам з гэтым рос яе аўтарытэт сярод калгаснікаў. Не хавалючы ад людзей сакрэтаў высокіх надояў, Лідзія ахвотна расказвала даяркам аб сваім вопыце, дапамагала кожнаму, хто да яе звяртаўся за парадамі, прымала актыўны ўдзел у грамадскім жыцці калгаса.

Як адну з лепшых Лідзію Урбановіч члены калгаса «Бярэзіна» ў 1961 годзе выбралі дэпутатам Мінскага абласнога Са-

вета. Клапатаў у яе цяпер прыбавілася. Акрамя работы на ферме, трэба было займацца дэпутацкімі абавязкамі. Да свайго выбарніцка часта звярталіся выбаршчыкі па самых розных пытаннях. Трэба было кожнага выслухаць, прыняць рашэнне, дапамагчы. Пытанні быту, медыцынскія ўстановы, клубы і бібліятэкі, гандаль і школы — усё гэта знаходзілася ў цэнтры ўвагі дэпутата, усюды ёй трэба было пабываць, паглядзець, дзе трэба — дапамагчы.

Урбановіч даказала, што ўмее не толькі добра даць кароў, не толькі быць кіраўніком фермы, але і не менш паспяхова можа спраўляцца з абавязкамі дзяржаўнага дзеяча. Таму ў сакавіку 1963 года калгаснікі яе выбралі ў вышэйшы орган Беларускай рэспублікі — паслалі сваім дэпутатам у Вярхоўны Савет БССР.

Даярка і член вышэйшага дзяржаўнага заканадаўчага органа — гэта магчыма толькі ў краіне сацыялізма, у краіне сапраўднай дэмакратыі, дзе працоўны народ — гаспадар свайго краіны, дзе чалавек працы — самы паважаны чалавек.

П. НЕСЦЯРОВІЧ.

ДЗЯРЖАВА АХОУВАЕ ПОМНІКІ ПРЫРОДЫ

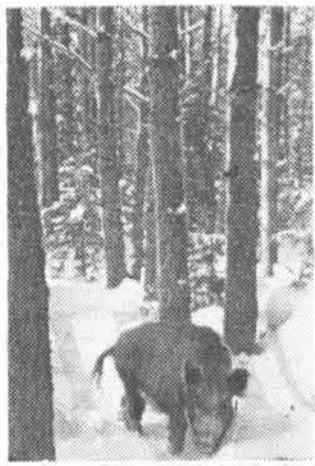
Беларуская зямля багатая рэдкімі помнікамі прыроды, якія маюць навуковае, культурна-пазнавальнае і эстэтычнае значэнне.

Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў БССР па ахове прыроды ўзяў пад ахову 100 аб'ектаў помнікаў рэспубліканскага значэння.

Пад ахову дзяржавы вырашана ўзяць 19 старадаўніх паркаў і садоў. У іх ліку парк калгаса імя Адама Міцкевіча Воранаўскага раёна, які налічвае больш як 70 відаў розных дрэў і кустарнікаў, парк саўгаса «Вялікае Мажыкава» Шчучынскага раёна, дэндралагічны сад Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі ў г. Горках.

Сярод 12 участкаў лесу, якія маюць асаблівую каштоўнасць, — ёсць звязаныя з жыццём Ф. Э. Дзяржынскага, Якуба Коласа, Адама Міцкевіча і іншых пісьменнікаў і грамадскіх дзеячоў.

У далейшым дзяржавай будуюць ахоўвацца венавыя і рэдкія для Беларусі пароды дрэў, якія растуць у розных раёнах рэспублікі, а таксама найбольш каштоўныя геалагічныя агаленні, выяўленыя ў Гродзенскай, Віцебскай і іншых абласцях.

На здымку: адзін з куткоў запаведніка Белавежскай пушчы.

УЗНАГАРОДА САДАВОДАМ

Садаводы калгаса «Бальшавік» Хойніцкага ўпраўлення вырошчваюць высокай ураджай садавіны. У мінулым годзе, нягледзячы на засушлівае лета, яны знялі з 90-гектарнага саду больш 4500 цэнтнераў яблык і груш. У брыгадзе Адама Гуца ўраджай фрунтаў склаў 70 цэнтнераў з гектара. А ў зьвязе Сямёна Гуца ўраджай яблык быў яшчэ вышэй — 105 цэнтнераў з гектара.

Вырашчаныя садаводамі калгаса «Бальшавік» плоды экспанаваліся на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР. Нядаўна з Масквы прыйшла радасная вестка: камітэт Выстаўкі ўзнагародзіў А. Гуца і С. Гуца сярэбранымі медалямі і прэміяваў.

ШЫРОКІ ЭКРАН У КАЛГАСНЫМ КЛУБЕ

У калгасе «Перамога» Гомельскага вытворчага ўпраўлення здадзены ў эксплуатацыю клуб з глядзельнай залай на 300 месц. Хлебаробы змогуць глядзець тут шырокаэкранныя фільмы.

пеня па 3 жніўня 1941 года. Сярод «ліквідаваных», гаварылася ў данясенні, камуністы, камісары, партызаны, яўрэі, «проста падзёрныя элементы», а таксама два амерыканскія грамадзяніны.

У доме № 3344-вест па Ірвінг-бульвары ў Чыкага жыве нехта Пашкіявічус. 17 сакавіка 1962 года ён ахвотна расказаў карэспандэнту агенцтва Асашыэйтэд Прэс аб тым, як ён служыў капралам у нямецкай паліцыі ў літоўскім горадзе Укмергу. У тым жа годзе група жыхароў Укмерга звярнулася з адкрытым пісьмом да грамадзян Чыкага з патрабаваннем выдаць ваеннага злачынцу Пашкіявічуса. Чыкагскія ўлады назвалі гэта пісьмо «прапагандыя»...

Днямі на Таймс-скверы, на самым ажыўленым скрыжаван-

Злуецца люты, злуецца завірухамі. Шуміць на палях вецер, накідвае гурбы. Раптам замяце, закруціць, а праз гадзіну-другую глядзіш, ужо і схавалася пад снегам нешырокая прасёлачная дарога. Тады з цэнтральнай сядзібы калгаса «Іскра» выходзіць у чарговы рэйс бульдозер Івана Рало. Пройдзеца ад вёскі да вёскі, і зноў добрыя дарогі, зноў імчацца на іх калгасныя аўтамашыны з неадкладнымі вясновымі грузамі.

Лютые завіруха, памятае высокія гурбы. А чалавек у кажуце, з вясёлымі вачыма глядзіць на гурбы, жмурыцца:

— Добры сняжок! Будзе, будзе хлеб!

Так гаворыць чалавек, у якога душа сейбіта. А яна ў яго сапраўды такая, у старшыні вядомага на Баранаўшчыне калгаса «Іскра» Багуслава Багданавіча Вільчоўскага.

— Добра! Добра! — зноў жмурыць ён вочы, углядаючыся ў аўтамашыны і вазы з угнаеннямі, якія вяншаюцца пасустрэч.

— Давайце, давайце, хлопчыкі!

Усюды, ва ўсіх брыгадах рыхтуюцца ў гэтыя дні іскраўцы да новай сяўбы — у Малым Своратаве, у Круплянах, у Андрэўцах, у Пагуляццы...

— Давайце заедзем на Круплянскую ферму. У мяне там справа ёсць, — гаворыць ён. — Усяго на паўгадзінку.

Едзем у Крупляны. Па дарозе Багуслаў Багданавіч не без гонару расказвае: за апошнія пяць год калгас «Іскра» зрабіў такі крок наперад, што стаў вядомым ўсёй рэспубліцы. Тутэйшыя землі — пясок, хмызнякі, узгоркі, якія па дзяржаўнай класіфікацыі лічацца землямі «трэцяга гатунку». — даюць двойныя ўраджай. Пяць-шэсць цэнтнераў збожжа даваў кожны гектар ворнай зямлі сялянам пры панскай Польшчы, а цяпер — чатырнаццаць. І калі пяць год назад на кожным сто гектараў зямлі калгас атрымліваў, напрыклад, усяго па 160 цэнтнераў малака, дык у мінулым годзе больш пяцісот. А цяпер будзе па 650! І гэта толькі малака. А лён, а іншыя культуры? Няма даходаў дае і свінагадоўля, садоўніцтва. Усё гэта дало магчымасць не толькі высока аплачваць працу членаў арцелі, выдаткоўваць вялікія сродкі на будаўніцтва і культурныя патрэбы, але і стварыць фонд для аплаты пенсій старым, пасылаць людзей за кошт калгаса на курорты. І на машыны грошай хапае. Цяпер на 460 двараў у «Іскры» ёсць

Зяхаўшы на льноапрацоўчы пункт, Вільчоўскі пацкавіўся справам, параўў, што рабіць людзям далей. Потым пабывалі яшчэ на адной ферме, і ўсюды старшыня адразу ж знаходзіў агульную мову з людзьмі, раўся з імі, уважліва слухаў іх прапановы.

Пад вечар, калі мы, вяртаючыся ў Малое Своратава, у праўленне, праязджалі міма маладога хваёвага лесу, Вільчоўскі, паказаўшы на яго, весела сказаў:

— А ведаеце, чыя была зямля пад гэтым хвойнікам?

Я не прыдаў асаблівага значэння гэтаму пытанню. Сказаў проста так:

— Не, не ведаю. А што?

— А што!... Гэта ж былая зямля майго бацькі!... Ну і,

ужо трынаццаць трактараў і столькі ж аўтамашыны, дзесяткі іншых сельскагаспадарчых машын. А ці маглі аб гэтым марыць раней тутэйшыя сяляне?

А вось і Круплянская ферма. Заходзім у памяшканне. Чысціня і парадак. Каровы пародзістыя, сытыя. Пачакаўшы, пакуль жанчыны скончаць даенне кароў, Вільчоўскі весела крыкнуў:

— А ну, даражэнькія, пойдзем у чырвоны куток, будзем разбіраць вашу заяву.

— Ого, як хутка! Мы ж, Багданавіч, толькі ўчора перадалі яе брыгадзіру.

— А я атрымаў вашу заяву сёння раніцай. Дык навішта адкладваць. Давайце гаворым, як зрабіць лепей.

Праз паўгадзіны пытанне аб новым парадку аплаты працы на ферме, які прапаноўвалі праўленню даяркі, было ўжо вырашана. Справа ў тым, што некаторыя даяркі нажадалі атрымліваць за сваю працу не грашыма, а працаднямі. Пры гэтым гарантаная аплата ў размеры 60 рублёў у месяц захоўвалася па-ранейшаму.

— Дзякуем, Багданавіч, — гавораць на развітанне даяркі. — Дзякуем!

— За што, таварышы? — здзіўляецца Вільчоўскі. — Гэта проста мой абавязак, як старшыні.

— Мы ведаем, за што! — смяюцца жанчыны. — Ты ў нас малайчына!

— Вось ужо прыдумайце! — збынтэжана гаворыць Вільчоўскі і ідзе да машыны.

Едзем далей. Па лясной дарозе ідзе мужчына. Пачуўшы шум машыны, азірнуўся, падняў руку.

— А-а, Мікола, — усміхаецца Вільчоўскі, адкрываючы дзверцы. — Садзіся, падвясём.

— Дзякуем, Багданавіч, — Ну, як справы? Як здароўе жонкі?

— Цяпер нічога, папраўляецца.

— Вось і цудоўна! Ну і снег, а?

— Будзе хлеб, будзе, старшыня!...

Зяхаўшы на льноапрацоўчы пункт, Вільчоўскі пацкавіўся справам, параўў, што рабіць людзям далей. Потым пабывалі яшчэ на адной ферме, і ўсюды старшыня адразу ж знаходзіў агульную мову з людзьмі, раўся з імі, уважліва слухаў іх прапановы.

Пад вечар, калі мы, вяртаючыся ў Малое Своратава, у праўленне, праязджалі міма маладога хваёвага лесу, Вільчоўскі, паказаўшы на яго, весела сказаў:

— А ведаеце, чыя была зямля пад гэтым хвойнікам?

Я не прыдаў асаблівага значэння гэтаму пытанню. Сказаў проста так:

— Не, не ведаю. А што?

— А што!... Гэта ж былая зямля майго бацькі!... Ну і,

вядома, у спадчыну павінна была дастацца мне. Дзевяноста гектараў... Вось гэтак...

Тут ужо я, вядома, не мог не здзівіцца.

— Дзевяноста гектараў? — перапытваю. — Дык ваш жа бацька быў нібы памешчык?

— Але! — смяецца Вільчоўскі. — Так яно і было. Дзед мой, Максім, чорт бы яго забраў з яго царскімі рублямі, падсунуў нам гэтыя дзевяноста гектараў... Вось якая гісторыя...

А гісторыя таго, як дзед Вільчоўскага стаў уладальнікам дзевяноста гектараў непрыгоднай для ворыва зямлі, далёка не звычайная. У 1863 годзе за ўдзел у польскім паўстанні цар саслаў яго, як і многіх іншых, у Валгодскую губерню. Амаль дваццаць гадоў правёў ён у ссылцы, працаваў лесніком і сабраў за гэты час сякія-такія грошы. Калі тэрмін скончыўся, паехаў на радзіму і на ўсе грошы купіў зямлі. Так дзед Багуслава Вільчоўскага стаў «памешчыкам», а потым і яго сын Багдан. Лічыўся памешчыкам Багдан, а так і не здолеў пабудаваць пяціцэнны цагляны дом з-за недахопу сродкаў. Можна, за гэтыя 90 гектараў гітлераўцы і прапаноўвалі яму пасаду перакладчыка пры камендатуре. Але стары Багдан цвёрда адказаў ім: «Не!». Яшчэ некалькі разоў прапаноўвалі — і зноў «не!». Потым неяк ноччу зайшлі на хутар партызаны. Ім Багдан сказаў так:

— Стары ўжо, не хачу ўмешвацца ў палітыку, але народ свой прадаваць не стану. Я магу вам дапамагчы ежай, адзежай — усім, што ёсць...

— Ну, а ты, хлопце, будзеш нам дапамагаць? — звярнуўся партызаны да чатырнаццацігадовага Багуслава.

— А што трэба рабіць? — хутка спытаў ён. — Зброю дасце?

Зброю яму, зразумела, адразу не далі, а чаму, Багуславу расступачылі пазней. Ці маглі партызаны паверыць на слова сыну памешчыка? Спачатку яму даручылі вельмі лёгкае заданне, потым больш складанае. А праз некалькі месяцаў, скарыстаўшы звесткі, здабытыя Багуславам, партызаны брыгады Імя Катоўскага правялі даволі складаную аперацыю каля Баранавіч. Але да канца вайны мала хто ведаў у тых краях, чаму з'яўляўся ў самых нечаканых месцах хлопчык Багуслаў Вільчоўскі і якое гэта мела дачыненне да таго, што яшчэ пад адхон нямецкія эшалоны, узляталі ў паветра масты. Здзіўляліся людзі, даведаўшыся пазней, што сына памешчыка Вільчоўскага прынялі ў партыю.

Далей было так...

Зямля яго бацькі, як і невялікія ўчасткі малазямельных сялян, стала ўласнасцю калгаса «Іскра». Гэта было спачатку дзіўным для ўсіх,

новым. Але хутка сумненні, недавер'е да Савецкай улады рассяяліся. Людзі сталі жыць лепш, веселей. А галоўнае, калгасная зямля давала ўсё большыя ўраджай. А лепшыя ўраджай, гэта і лепшая аплата працы.

Багуслаў Вільчоўскі пачаў працаваць у арцелі коняхам. Працаваў сумленна, гэта было відаць па знешняму выглядзе калгасных коней. Ну, а ў калгасе закон такі: працуеш лепей за ўсіх — і гонар табе большы. Так што нічога асаблівага не было ў тым, што праз некалькі год Багуслаў Багданавіч быў ужо брыгадзірам, затым намеснікам старшыні, а потым калгаснікі аднадушна абралі яго старшынёй праўлення сельгасарцелі «Іскра».

Не, нічога асаблівага не было ў тым, што сын дробнага памешчыка стаў кіраўніком калгаса ў краіне, дзе мяркуюць аб людзях галоўным чынам па тым, што ў яго на сэрцы, чыю ўладу ён абараняе, аб чых інтарэсах клапаціцца. Ці мог унук адказаць за ўчынкi дзеда?

Ведалі гэта людзі, таму са спакойным сэрцам паслалі яго сваім прадстаўніком у Вярхоўны Савет сваёй рэспублікі.

Зямля «трэціі катэгорыі» — гэта пяскі, падзол, хмызнякі...

— Так, нялёгкая наша зямелька, — уздыхае стары хлебароб Адам Храноўскі. — Усе мы памятаем, як жылося аднаасобнікам... Колькі, бывала, ні б'ешся, больш пяці цэнтнераў збожжа з гектара не атрымаеш... А вось цяпер зусім іншым нават наш пясок чак зрабіўся. Цяпер — па чатырнаццаць! Скажу адкрыта, больш за ўсіх у гэтым заслуга Багуслава Багданавіча...

Так, гэта добры ўраджай для такой зямлі. Так, немалая ў гэтым заслуга камуніста Багуслава Вільчоўскага, чалавека, які ўсёй душой хваўрае за сваю зямлю, за зямлю калгаса, за зямлю свайго народа.

...Прыгожа цяпер на землях калгаса «Іскра» ў гэты перадвясновы дні. Радзе вока не толькі знешняе — ласы ў снезе, прыгожыя рачулікі, новае аблічча сучасных вёсак, але галоўнае — пульс новага жыцця гэтай зямлі. Ён бачны ва ўсім: у шматлікіх прыкметах энтузіязму калгаснікаў, якія рыхтуюцца ў паход за новай, яшчэ лепшай ўраджай.

Ажыўлена ў гэтыя дні на снежных дарогах калгаса «Іскра». Па якой з іх ні праедз — усюды жыццё, праца, клопаты людзей аб сваёй зямлі. Але гэта ўжо зусім новыя дарогі, не вузкія хутарскія сцяжынікі, а шырокія калгасныя дарогі, шлях да агульнага шчасця, па якім без сумнення пайшоў і Багуслаў Вільчоўскі.

В. ВІКТАРАЎ.
Баранавіцкі раён.

кі даюць прытулак недабітым гітлераўцам, але і забяспечваюць ядзернай зброяй былых гітлераўскіх генералаў, якія ствараюць новую нямецкую армію. Аб гэтым гаварыла на мітынг адна з кіраўніц жаночага руху за мір у Амерыцы — Рут Колбі.

Лідэр негрыянскага руху і прадстаўнік прафсаюзаў, член гарадскога савета і яўрэйскі свяшчэннік гаварылі аб тым, што забойствы ў фашысцкіх лагерах смерці і забойствы негрыянскіх дзяцей у штаце Алабама, гітлераўская тэорыя перавагі арыійскай расы і разгул расізму ў ЗША, адраджаемая ваенная машына ў Заходняй Германіі і рост ультраправых сіл у Амерыцы — гэта званні аднаго ланцуга, сімптомы адной і той жа сацыяльнай хваробы.

Гучным «Так!» адказала зала на прапанову старшыні мітынга накіраваць тэлеграму міністру юстыцыі ЗША з патрабаваннем высылкі са Злучаных Штатаў нацысцкіх галаварэзаў і перадачы іх ў рукі правасуддзя ў тыя краіны, дзе яны ўчынілі свае злачыны.

Было прыята таксама пісьмо прэзідэнту ЗША Л. Джонсану з патрабаваннем прыняць неадкладныя меры для ратыфікацыі амерыканскім сенатам міжнароднай канвенцыі аб генацыдзе, да якой ЗША да гэтага часу не далучыліся, і пісьмо генеральнаму сакратару ААН У Тану, якое заклікае ўсіх членаў ААН выканаць рэзалюцыю Генеральнай Асамблеі ААН аб пакаранні нацысцкіх злачынцаў.

Б. СТРЭЛЬНІКАЎ.

ні Амерыкі, як называюць гэты раён Нью-Йорка, група маладых людзей раздавала праходжым лістоўкі: «Ці ведаеце вы, гаварылася ў лістоўках, што фашысцкія забойцы хваюцца на тэрыторыі ЗША? Прыходзьце на мітынг і ўзіміце свой голас, патрабуючы арышту фашысцкіх злачынцаў. Прагэсуйце супраць заговоршчыцкіх ультраправых і іншых амерыканскіх фашысцкіх груп! Спыніце фашысцкую і ультраправую небяспеку, якая пагражае нашай краіне».

Некалькі тысяч нью-йоркаў сабраліся на мітынг у зале атэля «Дыпламат». Што прывяло іх сюды? Вось на трыбуне член Нацыянальнага камітэта барацьбы супраць нацысцкіх злачынцаў і нацызму ў Амерыцы Сэм Пейўнер. Ён гаворыць, што фашысцкія нягоднікі, якія

пазбеглі суда і знайшлі прытулак у ЗША, працягваюць у Амерыцы сваю злачынную дзейнасць. Амерыканскія ўлады не выконваюць лонданскага пагаднення, падпісанага ў 1945 годзе Англіяй, Савецкім Саюзам, Францыяй, ЗША. У гэтым пагадненні сказана, што фашысцкія ваенныя злачынцы павінны быць выдадзены краінам, у якіх яны ўчынілі крывавае злачыны. Аднак ні адзін фашысцкі нягоднік, які знайшоў прытулак у ЗША, не быў выдадзены суду народаў.

Публіцыст Чарльз Алэн-малодшы, які прысвяціў шмат часу збіранню фактаў аб ваенных злачынцах у ЗША, расказаў удзельнікам мітынгу аб тым, як амерыканскія ўлады ахоўваюць фашысцкіх забойцаў ад народнай помсты.

Амерыканскія ўлады не толь-

кі даюць прытулак недабітым гітлераўцам, але і забяспечваюць ядзернай зброяй былых гітлераўскіх генералаў, якія ствараюць новую нямецкую армію. Аб гэтым гаварыла на мітынг адна з кіраўніц жаночага руху за мір у Амерыцы — Рут Колбі.

Лідэр негрыянскага руху і прадстаўнік прафсаюзаў, член гарадскога савета і яўрэйскі свяшчэннік гаварылі аб тым, што забойствы ў фашысцкіх лагерах смерці і забойствы негрыянскіх дзяцей у штаце Алабама, гітлераўская тэорыя перавагі арыійскай расы і разгул расізму ў ЗША, адраджаемая ваенная машына ў Заходняй Германіі і рост ультраправых сіл у Амерыцы — гэта званні аднаго ланцуга, сімптомы адной і той жа сацыяльнай хваробы.

Гучным «Так!» адказала зала на прапанову старшыні мітынга накіраваць тэлеграму міністру юстыцыі ЗША з патрабаваннем высылкі са Злучаных Штатаў нацысцкіх галаварэзаў і перадачы іх ў рукі правасуддзя ў тыя краіны, дзе яны ўчынілі свае злачыны.

Было прыята таксама пісьмо прэзідэнту ЗША Л. Джонсану з патрабаваннем прыняць неадкладныя меры для ратыфікацыі амерыканскім сенатам міжнароднай канвенцыі аб генацыдзе, да якой ЗША да гэтага часу не далучыліся, і пісьмо генеральнаму сакратару ААН У Тану, якое заклікае ўсіх членаў ААН выканаць рэзалюцыю Генеральнай Асамблеі ААН аб пакаранні нацысцкіх злачынцаў.

Б. СТРЭЛЬНІКАЎ.

Пасля лекцыі да мяне падыйшла загадчыца дзіцячай бібліятэкі Ельскага дома культуры Софія Якаўлеўна Сергушкова і напрасіла расказаць чытачам, як я напісаў апавесць для юнацтва «Хлопчык у вялікіх чаравіках».

На другі дзень у доме культуры сабраліся вучні ўсіх школ Ельска. Зала была перапоўнена. Рэбаты сядзелі на крэслах, стаялі ў праходах. І мне раптам захацелася расказаць ім, дапытлівым да ўсяго новага, цікавага, аб подзвігу Валодзі Антоненкі, усё тое, што напісаў аб ім Уладзімір Сасінскі.

Пасля гутаркі, якую рэбаты слухалі з вялікай увагай, на сцэну ўзнялася настаўніца. За ёй, сарамліва апусціўшы галаву, ішоў вучань-старшакласнік.

— Вось гэты хлопчык гаворыць, — сказала настаўніца, — што яго бабуля дала яму імя Валодзя ў памяць аб прапаўшым без вестак сыне Валодзьку Антоненку.

Мяне гэта ўсхвалявала. — Як завучь тваю бабулю?

— Яфімія Данилаўна... Антоненка.

— Дзе яна жыве? У Мазыры?

— Не. У вёсцы Данилаўка.

— Але тыя, хто ведаў героя Алерона, пішучь, што ён «хлопец з Мазыра».

— А ён і быў у Мазыры. Бабуля часта расказвала, што, калі немцы арыштавалі яго сябра Астаса Лешчанку, Валодзя сказаў ёй: «Мне трэба ўходзіць». І пайшоў у Мазыр да цёткі Насці...

Вечарам мы пабывалі ў Данилаўцы. Спраба прабрацца да гэтай вёскі на «Масквічы» рэдакцыі райгазеты не ўвянчалася поспехам. Была мяцеліца. Дарогу занесла. Можна было засесці ў полі. Вярнуліся. Мяцеліца яшчэ больш усхадзілася, а з ёй і жаданне пагутарыць з маці Валодзі, якая, магчыма, і з'яўляецца маці героя Алерона.

Дабрацца да Данилаўкі дапамог дырэктар саўгаса «Ельск» Альгерд Адамавіч Садоўскі. Сакратар падпольнай партыйнай арганізацыі, камісар партызанскага атрада ў гады Вялікай Айчыннай вайны, ён паглядзеў на фатаграфію, якую дала Яфімія Данилаўна, і сказаў:

— Гэты хлопец здольны на подзвіг. Такія былі ў мяне ў атрадзе. Па вопыту ведаю. Падобна на тое, што гэта ён.

Яфімія Данилаўна расказала нам, што яе сын нарадзіўся ў 1924 годзе. Ён быў сярэдняга росту, вочы цёмна-карыя... Усё сыходзілася з апісаннем Валодзі ў нарысе.

— Калі пасля арышту Астаса Лешчанкі Валодзя пайшоў у Мазыр, мы знайшлі друкарскія шрыфты і зразумелі, што Валодзя працаваў падпольна. Нам ён аб гэтым не гаварыў, — сказала Яфімія Данилаўна.

— Ну, што ж, той ці не той Валодзя, можа пацвердзіць толькі чалавек, які ведаў яго ў Францыі. Будзем чакаць.

Вярнуўшыся ў Мінск, я адразу ж адправіў узятыя ў Яфімію Данилаўну фатаграфіі ў Маскву Сасінскаму. За гэты час я даведаўся шмат цікавага пра Валодзьку ад Астаса Лешчанкі, які працуе ў Мінску на заводзе запасных частак. Лешчанка расказаў, як ён удзельнічаў у баіх пры адступленні, паранены трапіў у палон, як уцёк, дабраўся да роднай Данилаўкі. Тут сустрэўся з Валодзем Антоненкам, Ванем Лаварэнкам, Сашам, прозвішча якога ён не памятае.

— Мы ж камсамольцы, трэба нешта рабіць, — гаварылі яны.

Да вайны Астас пісаў у райгазету. Успомнілі аб шрыфтах. Адшукалі супрацоўніка друкарні і ад імя партызан пагравалі сказаць, дзе яны схаваны. Потым пачалі друкаваць лістоўкі, звязаліся з партызанамі, пачалі выконваць заданне за заданнем.

Але васьмі мая 1943 года Астаса Лешчанку арыштавалі. Дапытвалі і білі. Астас не выдаў таварышаў.

Потым лагер смерці Майданек. Вярнуўся дадому пасля вайны. Што стала з Валодзем Антоненкам, невядома.

Адказ з Масквы не прымыслю доўга чакаць. Письмо прыйшло хутка. Дастану з канверта вернутыя фатакарткі. На адвароце надпіс: «Сведчым, што на фота мы пазналі героя Алерона, забітага немцамі 30 красавіка 1945 года, Уладзіміра Антоненку. Ул. Сасінскі, А. Сасінская».

У пісьме Уладзімір Браніславіч з хваляваннем паведаваў, што, калі яны ўскрылі маё пісьмо і ўзялі ў рукі фатаграфію, у адзін голас з жонкай усклікнулі:

— Гэта ён! Гэта Валодзя! Сумненняў быць не можа. На фатаграфіі — герой Алерона Уладзімір Антоненка.

Леанід ПРОКША.

У АТЛАНТЫЧНЫМ акіяне ля берагоў Францыі, у тым месцы Віскайскага заліва, дзе Напалеон развітваўся са сваёй радзімай, ёсць востраў, вельмі невялікі, прыкладна 5 кіламетраў на 30, але ў Францыі ён лічыцца другім па велічыні пасля Корсікі. Называецца ён Алерон. Па-французску поўнае яго імя гучыць больш музыкальна: Іль-д'Алерон. У энцыклапедыях аб гэтым востраве гаворыцца вельмі скапа: па-першае, што насельніцтва яго ў 16—17 тысяч складаецца з рыбакоў, вінаробаў і жывёлаводаў, па-другое, што ў гісторыю трывала ўвайшла ў выглядзе феадальнага помніка марскіх звячэй і правоў «алеронскай святкі».

Вясной 1946 года — 30 красавіка і 1 мая — насельніцтва вострава двухдзённым святкаваннем адзначыла гадавіну свайго вызвалення ад нацыстаў і апошняй бітвы на французскай зямлі. На банкете ў Ла-Кациньер, у цудоўным марскім

порце, упрыгожаным у тым дні сцягамі і рознакаляровымі парусамі рыбацкіх лодак, якія з такой любоўю пісаў Ван-Гог, былі прадстаўлены арміі чатырох вялікіх дзяржаў-пераможцаў. На беласнежных сталах у альтанках, абвітых вінаградам, красаваліся ў выглядзе грандыёзнага французскага нацыёморта ўсе дары акіяна і яго сонечных берагоў: яркачырвоныя амары і лангусты, вустрыцы ў ракавінах, якімі славіцца гэты бераг Францыі, розныя рыбы, крэветкі, крабы і, вядома, разнастайныя старыя віны, якія ўдалося захаваць ад акупантаў. Пад лёгкім марскім брыззам бяшчумна рухаліся, абслугоўваючы ганаровых гасцей з усіх канцоў свету, чырваначокія прыгажуні ў карункавых кіснотах, сярэднявечных галаўных уборах, папштых такім чынам, што твар захаваў ад сонца і іншых дакрананняў, аб чым сведчыць іх англійская назва «не пацалуеш!», якая захаваўся з часоў акупацыі вострава англічанамі.

Ад савецкай ваеннай місіі на гэта свята з Парыжа на маленькім самалёце, празва-

ным «зязіоляй», прыляцелі капітан Лелікаў і старшы лейтэнант Калеснікаў, якіх на ўзлётным полі сустралі савецкім гімнам, даволі добра выкананым палкавым аркестрам. На банкете ў Ла-Кациньер капітан Лелікаў, узяўшы бакал шампанскага, сказаў прывітанне, апублікаванае пазней у лаварэцкіх французскіх газетах і ў прапэсіўных рускіх у Парыжы:

«Я вельмі рад прыняць удзел у святкаванні вызвалення Алерона, якое было справай сумесных намаганняў англійскай і амерыканскай арміі і, галоўным чынам, «рэзістансу» пад гераічным камандаваннем капітана Леклера. Я шчаслівы, што ў ліку вызваліцеляў вострава праславіліся рускія імёны, якія напамілі мне сваімі подзвігамі партызан на маёй Радзіме, і я толькі што з глыбокім жалем схіліўся над магіламі тых, якія палі смерцю храбрых, змагаючыся і тут, на чужой для іх зямлі, за тую ж агульную ідэю вызвалення чалавецтва ад фашысцкага іга. Іх гераіская смерць яшчэ больш узмоц-

ніць дружбу паміж вызваленай Францыяй і савецкімі народамі».

Незадоўга да банкета ў Ла-Кациньер на могілках у Сан-Пьер-д'Алерон, «сталіцы» вострава, адбылася другая, яшчэ больш урачыстая цырымонія. Над магіламі рускіх герояў асабліва пяшчотна прагучалі прамовы французскага прэфекта дэпартаменту Шарант-Марыцім пана Фажэра, мэра Сан-Пьера пана Сулі і старшыні алеронскага супрацоўніцтва «рэзістантаў» пана Перо. Яны, звяртаючыся да замежных гасцей, прасілі перадаць на іх радзіму сем'ям і сябрам загінуўшых герояў тое, у чым могуць пераканацца самі, наведваючы Алерон: з якой любоўю і ўвагай клапаціцца алеронцы аб магілах салдат, што загінулі за агульную справу і пакояцца ў чужой, але любячай іх зямлі. Выступаючы асабліва напамілі алеронцам славы выбух парахавых складаў 24 лістапада 1944 года, водгукі якога былі для ўсіх першым вестуном хуткай свабоды. Услед за французамі на магілы рускіх усклалі вянкі англійскі генерал авіяцыі Уокер, амерыканскі палкоўнік Гольт і знаёмы ўжо нам капітан Лелікаў.

Хто ж гэтыя героі, якіх па гэты дзень — праз дваццаць год — не забываюць французы? А што гэта так, я сам пераканаўся, пабываўшы за некалькі год да вяртання на Радзіму на востраве Алерон: на савецкіх і канадскіх магілах — яны размешчаны побач — ляжалі свежыя кветкі.

Ці захаваўся імёны загінуўшых герояў? Так, захаваўся. Яны выгравіраваны на мармуру з трохкі пацямнелай пазалотай па-французску і па-руску — паміж трохкаляровым сцягам і серпам і молатам!

Для гэтага нарыса я вазьму адно з іх, таму што малады савецкі хлопец з Беларусі Валодзя Антоненка, забіты ў няроўным баі 30 красавіка 1945 года, у дзень вызвалення вострава, фактычна быў ваяком цэлай

групы з трыццаці савецкіх байцоў, якія ўваходзілі ў склад 158-га пяхотнага палка Французскіх узброеных сіл Паўднёвага Захаду (ФФП).

Выбух парахавых складаў на Алероне, калі было знішчана 5000 ручных гранат, велізарная колькасць снарадаў усіх калібраў і некалькі мільёнаў патронаў, і вестка аб яким разнеслася далёка за межы вострава, быў справай рук атрада Антоненкі. Вось як у тых гадах ацэньвалася гэта ў друку: «Характэрная асаблівасць работы рускіх — безыменнасць. Былі выпадкі, калі подзвігі, зробленыя ім, выклікалі сенсацыю і... прыпыніліся іншым. Так здарылася і са славутым выбухам нямецкіх парахавых складаў на востраве Алерон».

Востраў Алерон пад нямецкай акупацыяй у пачатку саракавых гадоў уваходзіў у ланцук цытадэльных збудаванняў, у так званы Атлантычны вал. Аб магутнасці гэтага вала можна меркаваць па збудаваннях Алерона: па заходнім беразе даўжынёю ў 30 кіламетраў размясціліся 12 артылерыйскіх батарэй ад 10 да 15 гармат амаль да 105-міліметровых, колькасць гарнізона даходзіла да 2000 добра абуцаных салдат і афіцэраў, сярод якіх было многа эсэсаўцаў. Прычым бетонныя бункеры і падземныя хады і сховішчы былі пабудаваны па ўсіх правілах ваеннай тэхнікі. Будаваўся і перабудоўваўся на працягу ўсіх год гэты адрэзак «вала» вядомай арганізацыі ТОДТ, якая, у парушэнне Жэнеўскіх канвенцый, выкарыстоўвала працу ваеннапалонных, сярод якіх на востраве Алерон трапілі і савецкія людзі. Выпадак звёў апошніх з трыма сем'ямі рускіх эмігрантаў, якія жылі на востраве, а ўзнікшая паміж імі дружба прывяла іх усіх у рады французскага Супраціўлення. На кожнай батарэй на цяжкіх работах было такіх хлопцаў па два-тры: немцы ім не давяралі і імкнуліся трымаць далёка адзін ад другога. Сустрэчаліся ваен-

напалонныя з французскімі, старым млыне, які пэўна, запамяталі жывіцца. — Мулен дэ Хлопцы прыходзілі рызкіячучы нарваці трул, трапіць у рупа, часам адкульні Сан-Дэні за 15 кіпехатою або на велпазычаных у сяброў.

Вельмі вялікае ў на французаў, сярбы і два негальбраўшыхся сюды нента, зрабіла перступленне Валодзікі. Я быў на гэтым перакладчыкам і дмятаю, як пасля кофразы панавала грочанне. Задума яго вы заключалася ўным. Як вядома, на батарэй працу па савецкіх хлопцаў і вы — І Антоненка за іх, як за самога, у любы момант, іночы, сарваць з у мат зэмкі, выкінуць знішчыць усе кулясвітку групы ў французскай лёгка, ба нага выстраля, занжыя батарэй. Гарнізага не застанеца, я Алерон будзе амаль без праціца

— Ну, а як вы вартавых? — спытаў французскаў з кантын

— Страліць неледома, пачуюць. — дулас Валодзя. — А тспакойна, ізалаваць.

— Не забываючы? — Чаму, нечы, — сказаў ён цвёрраканана.

Калі я пераклаў вы на французскую прысутныя рассямяцяжкая атмасфера насці адразу рассяя.

Ніводнае пытанне сталася без перакладу. Відаць, Валодзяму ўсё да дробадму бяссонную ночён над абдумваннем здавалася б на перляд, фантастычнага та.

На тым першым на Мулен ляго Куаці

◆ ЧАС ПРАЦУЕ НА ТЫХ, ХТО ЗА МІР.

◆ САВЕ Ц К І Я КНІГІ—НІБЫ ПОДЫХ АЙЧЫНЫ.

◆ ПОСПЕХ І СССР — ГОНАР

Лішучь ЗЕМЛЯКІ

ДЛЯ УСІХ СУМЛЕННЫХ ЗЕМЛЯКОУ.

◆ «Я АДЧУВАЛА СЯБЕ ДОМА...»

ХАЧУ ПРЫПАСЦІ ДА РОД

Дарагія сябры з Камітэта! Звяртаюся да вас з самымі найлепшымі пажаданнямі ў вашай выкароднай рабоце. Я вашу газету ведаю, чытаю. Для мяне яна, як добрая ластаўка.

Дазвольце падзяліцца з вамі думкамі, раскрыць душу. Мой бацька быў сіратой. Яшчэ юнаком пайшоў у салдаты. Адслужыў, вярнуўся дамоў, і ўсё, што ў яго было, — гэта салдацкі шыбель і мундзір. Жыў у чужой хаце. Ажачуўся. Пайшлі дзеці. Я — старэйшы. Калі бацьку было 35 год, ён памёр, пакінуў нас амаль жабракамі. Мне было васьмем год, калі я ўпершыню пайшоў на заробокі — пасвіў жывёлу. Зімой цягаў дровы, ваду, карацей, працаваў на багатых. У 1912 годзе пакінуў Радзіму — бедную, але мілую сэрцу Беларусь.

Прыехаў у Канаду. Там беспрацоўе. Зноў гора і пакуты. З цяжкасцю ўладкаваўся на работу, пазнаёміўся з землякамі, якія, як і я, пакінулі Радзіму. Выраслі і арганізавацца, каб лягчэй было жыць. Так у Манрэалі ў 20-х гадах быў створан «Саюз расійскіх працаўнікоў». Сталі збірацца разам, гаварылі аб Радзіме, якая пачала будаваць новае жыццё. Радаваліся, вядома. Потым адкрылі бясплатную школу для сваіх дзяцей, вучылі іх рускай мо-

ве. Паладжвалі літдзейнасць. Наогул, нашай мілай Радзі

Цяпер мне 76 год чужыне. Але ўсе гэтыя Калі гігерацыі на памагаў савецкім лрыхтавалі цёплыя

І цяпер я заўсёды бач з Радзімай. Беззеты і часопісы. Я дуюся кожнаму даспоспехамі і свае доэмігрантаў. І яны старыя.

А як бы хацелася маю ласкавую Айчыю.

Сапраўдны ваш о

Канада.

ГЕРОЙ АЛЕРОН

БА ПАДПАЛЬШЧЫКАМ ВАЙНЫ!

кнігу «Зла-а-фашысцкіх русь», сэрца. Не хапае це усё тыя і на нашай звары ў ах. Расстрэ і чым не жыхароў, ным насель дзяцей і нне цэлых дзецімі і ткія ката-гестапа, зні-іх каштоў-арадоў і

вёсак, рабаванне народнага добра—такі вынік гаспадаран-ня гітлераўцаў на Беларусі. Мілітарысцкія колы фашысц-кай Германіі пакрылі сябе ганьбай. Ім праклён народаў Еўропы і ўсяго свету. У святле дакументаў, зме-шчаных у кнізе, асабліва вы-разна паўстае чалавечнасць, своечасовасць і неабходнасць такога вялікага акта, як Ма-скаўскі дагавор аб забароне атамных выпрабаванняў у трох сферах. Калі мінулая вайна ўнесла

мільёны чалавечых жыццяў, то атамная вайна можа прывесці да знішчэння цэлых народаў і кантынентаў. Хіба для гэтага жылі і працавалі тысячы пака-ленняў? Хіба для знішчэння працаваў чалавечы розум, ад-крываў законы прыроды, па-знаваў яе тайны? «Не і не!»— адкажам мы ўсім сучасным і будучым падпальшчыкам вай-ны. Людзі добра волі ва ўсім свеце працуюць і будуць пра-цаваць для агульнага добрабы-ту і шчасця.

Далейшае развіццё міжна-родных сувязей з кожным днём будзе наносіць усё больш адчувальныя ўдары па тых, хто шукае сваркі, канф-ліктаў, распальвання супярэч-насцей. Мы ўпэўнены, што час працуе на тых, хто за трыва-лы мір, супраць вайны.

М. С.

ЗША.

ДНАЙ ЗЯМЛІ

літаратурныя вечары, арганізавалі сама-лі саюз наш зрабіўся маленькім кутком радзімы.

год. Больш пядзісяці з іх і правёў на гэтыя гады Радзіма была ў маім сэрцы. нападлі на Савецкі Саюз, я, чым мог, да-людзім. Вечарамі, а часам і ночамі мы я рэчы і адпраўлялі іх у СССР.

сёды ўсімі маімі думкамі і справамі по-без стомы чытаю савецкую літаратуру, га-Яны надаюць мне сілы, энергію. Я ра-дасцягнуў Савецкай краіны, ганаруся яе добрыя пачуцці імкнуся перадаць дзецім і павінны любіць Радзіму так, як мы.

ася ішчэ хоць адзін раз убачыць мілую ічыню, абняць маю зямлю і пацалаваць і сябра

Васіль ШЭХАЎ.

А

Ул. САСІНСКІ

анцузамі на-кі яны на-на ўсё (зю Куаўр. «Здалёк; ца на па-рукі геста-небудзь з кіламетраў еласіпехах, аброў-рыба-

быўся ў пачатку мая 1944 года, французы прасілі Антоненку нічога не прад-прыймаць, пакуль яны не атрымаюць загад ад каман-дзіра ФІ капітана Леклер-ка, і цяплява чакаць сігна-лу. Але ўжо ў чэрвені таго ж года агульнае стано-вішча ў Францыі змянілася: пасля высадкі ў Нармандыі (са спазненнем на два гады) англа-амерыканскіх сіл, якія наступалі вельмі марудна і нават у канцы года апыну-ліся ў Ардэнах у такім кры-тычным становішчы, што нямецкія афіцэры на Адэ-ро не чакалі з'яўлення фельд-маршала Рундштэда, што павінны быў пасля разгону саюзнікаў ісці на злучэнне з імі, французы сталі больш сур'ёзна адносіцца да смела-га праекта Валодзі Антонен-кі.

Адначасова з гэтым пра-ектам Валодзя выпрацаваў са сваім таварышам з бата-рэй ў Ла-Перош Колем Се-рышавым другі—па ўзрыў паражавых складаў (сустра-каліся яны таксама на млы-не). У сувязі з падрыхтоў-кай аднаго і другога праек-таў вырашана было часцей сустракацца, а для таго, каб французы, якія не ведалі рускай мовы, маглі выклі-каць з батарэй савецкага бай-ца, мы ўзброілі іх стэрэа-тыпнымі запіскамі такога зместу: «Калі хочаце на-быць курцы, ідзіце са мной». Успамінаю аб гэтым, як аб кур'ёзе. Між тым, на адлегласці год бачыш, якімі бедамі пагражаў нам маса-вы вобшык насельніцтва, што ўчыніла гестапа ў Сан-Тражане, калі пасля таго, як разыйшліся людзі, немцы знайшлі адну з такіх запі-сак на стале камендатуры. Яна была напісана па-руску, і немцы пачалі збіраць па ўсіх дванаццаці батарэях рускіх і прымушаць пісаць іх для праверкі почыркаў. Усе гэтыя дакументы пасла-лі ў Ла-Рашэль, і ні адзін Шарло Холмс не дадумаўся да таго, што на востраве, акрамя гэтых рускіх, жы-вуць і іншыя: тры рускія сям'і! Рыхтуючы матэрыялы для гэтага нарыса аб Валодзію

У мяне была вялікая радасць

У мінулым годзе мне выпала ішчасце адведаць Радзіму. Аб гэтым я вельмі доўга марыла, але ўсё здарылася нечакана. Калі аднойчы я прыйшла з Ра-боты дадому, муж сказаў: «Ра-дуйся, ты павінна паехаць у Савецкае консульства атры-маць нашпарт і візу на пади-рожжа ў Савецкі Саюз».

Нельга перадаць душэўнага хвалявання, з якім я перасту-піла парог консульства. Мне цяжка было паверыць, што мая мара збудзецца. І толькі, ка-лі супрацоўнік консульства ўручыў мне неабходныя даку-

менты, я паверыла, што зной-убачу родны край.

Блакітны экспрэс падыхо-дзіць да граніцы. Я ўжо не магу адарвацца ад акна ваго-на, стараюся ўсё разгледзець.

У Брэст мяне прыехала су-стракаць сястра. Цяжка апі-саць, што я перажыла, праз 20 год убачыўшы сястру. Я бы-ла так узрушана, што нават захварэла.

Некалькі дзён мяне адведваў доктар. Я непакоілася, што ся-стры трэба будзе заплаціць яму грошы за маё лячэнне. Але была прыемна здзіўлена, калі доктар сказаў, што ў Савецкім Саюзе для ўсіх людзей лячэн-не бясплатнае.

У Магілёў я прыехала за два дні да свята. Горад быў раск-вечаны флагамі, лозунгамі, транспарантамі. Я ніколі ран-ей не была ў Магілёве, але ведала, што немцы пакінулі го-рад у руінах і папалішчах.

Прыемна было бачыць пры-гожыя дамы, чысціню і размах

спекты. Цудоўныя бронзавыя барэльефы на помніку-абелі-ску загінуўшым воінам. З вя-лікай цікавасцю прачытаў гі-сторыю роднага Мінска Дзя-куючы вам, я пазнаёмлюся з роднай краінай, з яе гісто-рыяй, з народам і яго ба-рацьбой за сваю незалеж-насць.

Захапляюся мужнасцю, на-стойлівасцю і ўпартасцю, якія праявіў наш гераічны, працалюбівы народ у бараць-бе з захопнікамі і здрадніка-мі. Вельмі ўзрушан, што мно-га злучыцца, забойцаў наш-тых людзей свабодна гуля-юць у некаторых краінах свету, пазбегнуўшы заслужа-най кары. Гітлераўскія кар-нікаў яшчэ і зараз знахо-дзяць і судзяць. Трэба знай-сці ўсіх тых злучыцца і за-бойцаў савецкіх людзей, якія над чужымі прозвішчамі ха-ваюцца ў іншых краінах.

Я пісаў ужо вам аб ура-жанні, якое зрабілі на мяне некаторыя прачытаныя кнігі. З вялікай цікавасцю чытаў

будуўніцтва. Зусім мала ў Ма-гілёве драўляных хат. Шмат-наварховыя дамы стаяць аб-налі шырокіх вуліц.

На вуліцах поўна народу і асабліва моладзі. У Магілёве ж многа школы, тэхнікумаў, інсты-тутаў. Я плакала ад радасці і зайдорасці, калі глядзела на гэтых ішчаслівых людзей.

Усе тут апранаюцца вельмі добра, чыста і з густам. Мы з сястрой многа хадзілі па мага-зінах. У іх поўна самых розных тавараў, няма ніякіх чэргаў.

Я купіла ў падарунак мужу залаты гадзіннік. У Бельгіі шмат горшыя каштуюць значна больш, чым я заплаціла ў Ма-гілёве.

Вечарам у сястры сабраліся ўсе родныя: прыехала другая сястра з вёскі з трыма сына-мі, з Латвіі прыехаў брат з жонкай. Другі брат разам з жонкай прыехаў з Масквы. Гасцей сабралася шмат. Вечар прайшоў весела і радасна. Ста-лі ламаліся ад ежы і віна. Мы пілі, елі, сьпявалі, танцавалі. Дайно я не бачыла такога ба-гатага і радаснага свята. Наш беларускі народ вельмі гасцін-ны і ветлівы. Гэта я з новай сілай адчула, пабываўшы на

ШЧАСЦЕ БЫЦЬ СЫНАМ ТАКОЙ РАДЗІМЫ

кнігі «Георгі Скарына» і «Великое призвание». Вельмі захапляючыя і цікавыя кнігі, ад якіх цяжка адарвацца. Па-эмы А. Твардоўскага прынес-лі мне сапраўдную асалоду. Чытаючы іх, я адпачываў душою. Хоць я яшчэ не чы-таў ніводнай кнігі з апошняй пасылкі, але ўпэўнен, што яны не менш цікавыя, чым прачытаныя. У заключэнне майго лісьма прашу прыняць шчырую ўдзячнасць за вашу працу, дабрату і клопаты аб суайчынніках. Жадаю ўсім супрацоўнікам здароўя і ішча-сця, а таксама поспехаў у вашых слаўных справах.

І. СІНЯЎСКІ.

Францыя.

Радзіме пасля доўгіх год жыцця на чужыне. Мне ўсё тут спада-балася. Людзі жывуць добра. У каго няма ўласнага дома, дзяр-жава забяспечвае кватэрай. Я доўга буду памятаць гэта цу-доўнае падарожжа на Радзіму. Я адчувала сябе дома, сярод сваіх савецкіх, родных людзей.

У Лібурне, дзе мы жывем, ёсць некалькі землякоў, якія супрацоўнічалі з фашыстамі ў час вайны. Гэта такія праціў-нікі Радзімы, што нават не раз-маўляюць на роднай мове, не хочуць і слухаць пра Радзіму. Некаторыя з іх адгаворвалі мяне ад паездкі, запалохвалі, казалі, што мяне не пусцяць назад у Бельгію. А я сказала, што еду без усялякага страху, бо нічога шкоднага не зрабіла свайму народу. Гітлераўцы гвалтоўна вывезлі мяне ў канцлагер Дахау, а бацьку, маці і брата расстралялі. Калі вярнулася назад у Бельгію, доўгі час сумавала. Наша жыц-цё на чужыне нельга нават і параўноўваць з багатым і ці-кавым жыццём на Радзіме, дзе чалавек чалавек сапраўдны таварыш і сябра.

Е. БЛАХІНА.

Бельгія.

Савецкая графіка ў Таронта

У Таронта адкрылася выстаўка савецкай графікі, якая да г-тага на працягу трох месяцаў экспанавалася ў ЗША. Выстаўка савецкіх майстроў графікі выклікае жывую ціка-васць у канадцаў. Вось першыя запісы ў кнізе водгукаў: «Нельга не захапляцца гэтай цудоўнай рэалістычнай выстаў-кай», «Жадаем удачы нашым цудоўным мастакам. Іх творы прымушаюць пранікацца сімпатый да вашай вялікай краіны». Савецкая выстаўка ў Таронта працягнецца да 30 сакавіка.

Цудоўныя вынікі

ГАВАНА. У 1963 годзе на Кубе зарэгістраван толькі адзін выпадак захворвання на полі-яміэліт, заявіў намеснік міні-стра аховы здароўя Кубы Эленію Ферэр. Два гады назад у краі-не было каля 350 выпадкаў за-хворвання на поліяміэліт. Гэ-тага выдатнага поспеху кубін-скія ўрачы дабіліся шляхам

масавага правядзення прышчэ-пак проціполіяміэлітнай вак-цыны ўсім дзецям ад аднаго года да 14 гадоў.

Вялікую дапамогу ў гэтай высакароднай справе аказвае брацкаму кубінскаму народу Савецкі Саюз. З СССР Куба атрымала чатыры мільёны тры-ста тысяч доз проціполіяміэліт-най вакцыны.

КАБ ЗЛАЧЫНСТВА НЕ ПАУТАРЫЛАСЯ

ТАКІО. Песняй Дунаеўска-га «Ляцце, галубы» адкры-лася ў Судзуюка Усеяпон-ская канферэнцыя за за-барону атамнай і вадарод-най зброі, прысвечаная дзе-сятай гадавіне «Дня Бікіні». Мінутай маўчання ўшана-валі ўдзельнікі канферэн-цыі памяць ахвар атамнай багбардзіроўкі Хірасімы і Нагасакі і рыбак Аійкіі Кубаяма, які загінуў ужо ў мірны час, пасля выпраба-вання вадароднай бомбы Злучанымі Штатамі ў атола Бікіні.

У мілітарысцкім чадзе

БОН. У Заходняй Германіі ўсё мацней гучаць патрабаванні мілітарыстаў паскорыць стварэнне ракетна-ядзернага флоту НАТО, які стратэгі бундсвера разглядаюць як найкарацейшы шлях да атамнай зброі. Выступаючы ў Мюнхене, статс-сакра-тар заходнегерманскага міністэрства абароны Ф. Хопф пад-трымаў планы стварэння флоту такіх пірацкіх караблёў, асна-шчаных ракетамі «Паларыс». Ён заявіў таксама, што для ажыццяўлення «палітыкі застрашвання» Заходняй Еўропе па-трэбны ракеты сярэдняга радыуса дзеяння. Як відаць з выказ-ванняў Ф. Хопфа, ваенныя кіраўнікі Бона на выпадак правалу планаў стварэння ракетна-ядзернага флоту НАТО маюць на-мер запатрабаваць размяшчэння ракет сярэдняга радыуса дзеяння на тэрыторыі ФРГ.

Узор супрацоўніцтва

БАМБЕЙ. На маляўнічых бе-рагах возера Павай раскінуўся Індыйскі тэхналагічны інстытут, створаны па лініі ЮНЕСКА з сяброўскай дапамогай Савец-кага Саюза. За кароткі час ён ператварыўся ў буйнейшую на-вукова-даследчую ўстанову Ін-дыі. Тут працуе вялікая група савецкіх выкладчыкаў, якія пе-

радаюць свае веда індыйскай моладзі.

Нядаўна ў жыцці студэнтаў і выкладчыкаў гэтай навучальнай установы ў Бамбеі адбылася знамянальная падзея. Урачыста прайшоў выпуск маладых ін-жынераў, якія вучыліся ў сце-нах інстытута.

Тэхналагічны інстытут ў Бам-

беі, падкрэсліў у сваім выступ-ленні міністр асветы Індыі М. Чагла, з'яўляецца цудоўным прыкладам дружбы і супрацоў-ніцтва паміж Індыяй і Савецкім Саюзам, добрым прыкладам мірнага суіснавання і ўзаема-дапамогі паміж дзяржавамі з рознымі сацыяльнымі сістэма-мі.

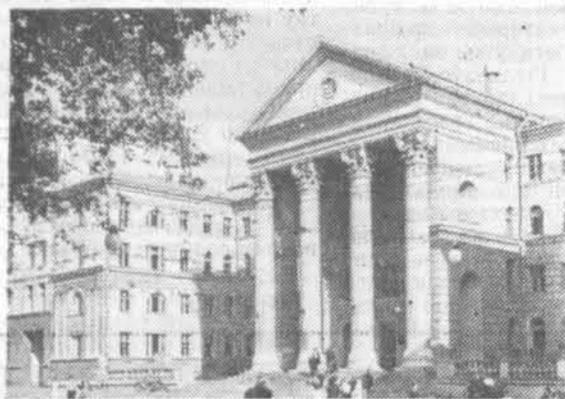

АДНАДУШАНЕ АДАБРЭННЕ

РЭФІК'ЯВІК. Альтынг (іс-ландскі парламент) адна-душна адобрыў рэзалюцыю, якая дазваляе ўраду раты-фікаваць Маскаўскі дагавор аб забароне ядзерных вы-прабаванняў.

ЖЫЦЦЁ НЕРАЗЛУЧНАЕ З ПЕСНЯЙ

Фотарэпартаж з Беларускай
дзяржаўнай кансерваторыі

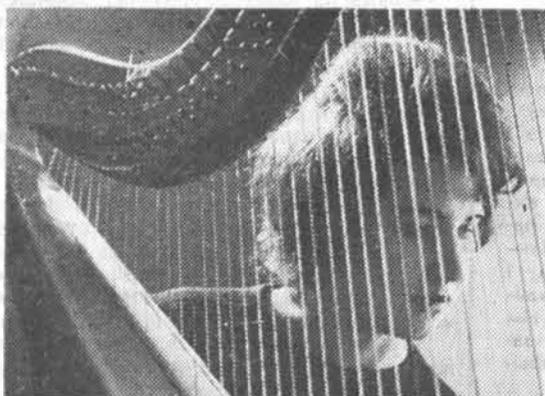

БЕЛАРУСКАЯ дзяржаўная кансерваторыя была адкрыта ў Мінску ў 1932 годзе, хоць перадгісторыя яе, народнай кансерваторыі, а потым музычнага вучылішча, тэхнікума, пачынаецца па сутнасці з 1918 года. Прайшлі дзесяцігоддзі. І вось зараз кансерваторыя з'яўляецца буйнейшым цэнтрам музычнага жыцця, кузняй падрыхтоўкі высокакваліфікаваных музыкантаў і спевакоў, асноўнай крыніцай папаўнення вялікай арміі работнікаў мастацтваў Беларусі.

Кансерваторыя мае вялікія магчымасці для паспяховай вучэбна-выхаваўчай і навукова-даследчай работы. Яна размешчана ў новым будынку [здымак № 1], у якім ёсць больш 50 вучэбных аўдыторый і дапаможных памяшканняў, канцэртная зала, бібліятэка з чытальнымі заламі. Прычым бібліятэка налічвае сёння больш 75 тысяч экзэмпляраў кніг і нотнай літаратуры. Студэнты маюць таксама свабодны доступ да кніжных і нотных багачыняў многіх бібліятэк горада (а іх агульны кніжны фонд вылічваецца мільёнамі экзэмпляраў).

На сямі факультэтах кансерваторыі — фартэп'янным, струнных інструментаў, кампазіцыі і музыказнаўства, дырыжорска-харавым, народных інструментаў, спеваў і духавых інструментаў навучаецца цяпер 337 чалавек. На завочным і вчэрнім аддзяленнях займаецца 330 кампазітараў, музыкантаў, спевакоў, якія адначасова працуюць у музычных і тэатральных калектывах, у музычных школах, вучылішчах. Толькі ў мінулым, 1963 годзе, кансерваторыю скончыла 68 чалавек, а ўсяго за час свайго існавання кансерваторыя падрыхтавала сотні музыкантаў, спевакоў, кампазітараў.

Выхоўваюць студэнтаў каля 100 педагогаў, сярод якіх 6 прафесараў, 14 дацэнтаў, 10 канды-

датаў мастацтвазнаўства, шмат старшых выкладчыкаў. Яны аддаюць свае веды і вопыт сынам і дочкам рабочых, служачых, сельскіх працаўнікоў, тым маладым людзям, якія палюбілі музыку і прысвячаюць ёй сваё жыццё. Паглядзіце на гэтую прыгожую дзяўчыну — юную арфістку Валяціну Бутрову [здымак № 2]. Нялёгка склалася яе жыццё. Валя нарадзілася ў 1942 годзе ў г. Віцебску. У гады вайны загінулі яе бацькі. Але савецкія людзі не пакінулі дзяўчынку ў бядзе. Яны акружылі Валяціну клопатамі і ўвагай, вырашчалі, дапамагалі скончыць ся-

рэднаю школу, а цяпер Бутрова паспяхова займаецца на другім курсе кансерваторыі, усё глыбей і глыбей пранікае ў чароўны свет музыкі.

Багатае, кіпучае жыццё кансерваторыі. Тут многае радуе і акрыляе. Паглядзіце, з якім тэмпераментам і захапленнем прыводзіць заняткі са студэнтамі-цымбалістамі А. Бурковічам і А. Ляончыкам (канцэртмайстар Б. Школьнікава) выхаванец гэтай жа кансерваторыі, а цяпер прафесар, народны артыст рэспублікі і мастацкі кіраўнік Дзяржаўнага народнага аркестра Беларусі І. І. Жыновіч [здымак № 3]. І калі ў адной аўдыторыі гучаць беларускія цымбалы, дык з іншых даносяцца гукі раяля, скрыпкі, віяланчэлі, кантрабаса, чутны галасы маладых спевакоў. І так з рэння да позняга вечара.

З часу стварэння кансерваторыі тут працуе ў якасці педагога на факультэце кампазіцыі і музыказнаўства старэйшы беларускі кампазітар, выхаванец Пецярбургскай кансерваторыі М. І.

Аладаў, якога вы бачыце сярод студэнтаў у час заняткаў па аналізу музычнага твору [здымак № 4]. Доўгі час нястомна працаваў у Мінску і вядомы савецкі кампазітар В. А. Залатароў — вучань Рымскага-Корсакава, Балакірава і Лядава. Гэта пры яго непасрэдным удзеле кансерваторыя выхавала такіх цудоўных беларускіх кампазітараў, як А. Багатыроў, Л. Абеліевіч, В. Яфімаў, Д. Лукас, Ул. Алоўнікаў, П. Падкавыраў і іншыя. Кампазітар Ул. Алоўнікаў, які ў 1941 годзе скончыў нашу кансерваторыю, з'яўляецца цяпер яе рэктарам. Прарэктарам па навуковай і вучэбнай частцы працуе таленавітая савецкая жанчына, вопытны педагог і выхавачель К. І. Сцепанцэвіч.

Плённа працуе студэнцкая оперная студыя, якая паставіла на сваёй сцэне оперы «Яўгені Анегін», «Вяселле Фігара», «Царская нявеста». Сцэну са спектакля «Царская нявеста» вы бачыце на нашым пятым здымку.

Пры кансерваторыі створана дзіцячая музычная школа. У ёй бясплатна вучэцца дзеці мінчан і адначасова праходзяць педагагічную практыку студэнты.

Зразумела, цяжка ў невялікім фотанарысе расказаць аб усім тым цікавым і захапляючым, чым напоўнена жыццё кансерваторыі. Вучоба і няспынная навуковыя пошукі (тут паспяхова працуе студэнцкае таварыства і таварыства «Ве-

ды»), удзел у міжнародных, усеаюзных і рэспубліканскіх конкурсах, канцэртная і прапагандысцкая дзейнасць, арганізацыя здаровага і культурнага адпачынку, фізкультура і спорт — усё гэта падпарадкавана адной мэце: выхаванню высокаразвітых і высокаадукаваных дзеячоў музычнай культуры Беларусі.

А. ЛІТВІН.
Фота Д. Прэса.

Да 150-годдзя з дня нараджэння украінскага песняра

НАШ савецкі народ, усе прагрэсіўныя людзі зямлі адзначылі 9 сакавіка 150-годдзе з дня нараджэння слаўнага сына украінскага народа Тараса Рыгоравіча Шаўчэнкі.

Шырока гэта дата адзначалася і ў нас на Беларусі. У Дзяржаўным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы адбыўся ўрачысты вечар. На ім выступілі з добрым словам аб неўміручым Кабзары грамадскія дзеячы, пісьменнікі, паэты. Выйшлі часопісы, газеты, дзе вялікае месца займаюць матэрыялы аб Шаўчэнку. У школах, Інстытутах прайшлі вечары, прысвечаныя слаўнай даце. У бібліятэках і чытальных залах арганізаваны выстаўкі, стэнды, якія расказваюць аб жыцці, дзейнасці і творчасці Т. Шаўчэнкі. Паэты прысвячаюць яму свае вершы, народ спявае аб ім песні.

За што ж такая пашана і ўсенародная любоў гэтаму чалавеку з надзвычайна цяжкім лёсам? Нарадзіўся ў прыгоннай сялянскай сям'і. З сарака сямі пражытых гадоў дваццаць чатыры Шаўчэнка быў прыгонным, дзесяць правёў у высылцы і толькі трынаццаць пражыў ва ўмовах адноснай свабоды — над пастаянным наглядом паліцыі. Які талент трэба было мець, каб падняцца ад падручнага маляра да выдатнага мастака і народнага паэта. Нават у тых умовах,

якія выпалі на яго долю. Шаўчэнка да канца сваіх дзён застаўся палымным бараньбітом за народнае шчасце. Сваімі вершамі, паэмамі пэндзлем мастака змагаўся ён кожную хвіліну свайго свядомага жыцця за правы прыгнечаных і абяздоленых. Вольналюбівыя вершы слаўнага Кабзара выказвалі думкі і спадзяванні не толькі украінскага бедняка, але і казаха, і узбека, і рускага, і беларуса.

Украіна, Расія, Беларусь — рэспублікі-сёстры. У іх агульнае славянскае паходжанне, усе яны бяруць пачатак ад адной вялікай старажытнай дзяржавы — Кіеўскай Русі. Пры царызме і Украіна, і Беларусь знаходзіліся ў становішчы калоній. Украінская і беларуская мовы не былі мовамі дзяржаўнымі, яны забараняліся, навучанне ў школах на гэтых мовах не дазвалялася. Царскія ўлады ўсімі сіламі імкнуліся затрымаць развіццё нацыянальнай эканомікі, літаратуры і культуры.

Сапраўдным шчасцем для народаў з'явілася Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя. Яна вызваліла іх, дала свабоду і магчымасць развіваць свае здольнасці, таленты. Дзве рэспублікі-суседкі заўсёды дапамагалі адна адной. Разам будавалі першыя савецкія заводы і шахты, потым

разам змагаліся супраць ворага ў гады нямецкай акупацыі, разам аднаўлялі свае гарады і сёлы пасля вайны. Сувязі паміж беларускім і украінскім народам настолькі трывалыя, што яны захоўваюцца нават на чужыне. І пад Брэстам, і пад Львовам аднолькава цяжка жылося сялянам пры панскай Польшчы. І з Украіны, і з Беларусі ехалі яны за акіяны. А ў заморскіх краінах, не знайшоўшы шчасця, аб'ядноўваліся ў агульныя клубы, таварыствы. Любоў да роднай, даўно пакінутай Бацькаўшчыны зблізіла гэтых людзей. Ім аднолькава цікава ведаць і аб тым, што робіцца ў Беларусі, і на Украіне.

Агульныя нягоды ў мінулым і шчаслівае сёння канчаткова парадзілі нашы народы. Вось чаму юбілей Шаўчэнкі адзначаецца не толькі на яго радзіме. Шаўчэнка інтэрнацыянальны. Яму чужая была нацыянальная абмежаванасць. У сваіх творах Кабзар гаварыў аб тым, што хвалявала ўсё працоўнае чалавецтва. У яго вершах гучаў заклік да адзінства славянскіх народаў, да згуртавання ў барацьбе супраць прыгнятальнікаў. З вялікай сімпатыяй адносіўся Шаўчэнка да іншых народаў і іх прагрэсіўных дзеячоў. Т. Шаўчэнка быў першым, хто звярнуў увагу на беларускую паэзію, бела-

руская песні. Уплыў паэзіі Шаўчэнкі адчулі на сабе ўсе беларускія літаратары. Няма ў Беларусі ніводнага сучаснага паэта, або паэта, раняга перыяду, які б не вучыўся ў Шаўчэнкі, не захапляўся яго цудоўнай творчасцю, не пераймаў у яго ўсё лепшае. Песні Шаўчэнкі становіліся неад'емнымі спадарожнікамі беларуса на працягу ўсяго жыцця. І не з

кніжак, а з вуснаў народа яшчэ дзецьмі пазнаёміліся з паэзіяй Шаўчэнкі Янка Купала, Якуб Колас, Змітрок Бядуля, Кандрат Крапіва. Творы яго перакладаліся і перакладаюцца на беларускую мову, выдаюцца вялікімі тыражамі. Імем Тараса Шаўчэнкі названы школы, вуліцы, плошчы. Зусім нядаўна імем украінскага Кабзара названы прыгожы бульвар у новым мікрараёне Мінска. Наш народ памятае, любіць і шануе памяць Тараса Рыгоравіча Шаўчэнкі.

КАЛІ Б ЖЫЎ

— Калі б жыў Шаўчэнка, ён не пазнаў бы сваёй Украіны.

Гэтыя словы я пачуў у вагоне пезда, які ішоў па сонечнай Украіне. Іх задушэўна вымавіў немалады чалавек ў расшытай узорах шаўковай сарочцы, глядзячы ў акно вагона.

У дарозе размова завязваецца хутка і лёгка. Усім спадабалася выказаная думка: «Калі б жыў Шаўчэнка...».

— Ён спачатку, можа, і не паверыў бы, што гэта тая Украіна, дзе на самае вялікае сяло былі два-тры грамацеі і адна пачатковая школа на ўвесь павет, — уступіла ў размову маладая жанчына з залацістымі касамі і універсітэцкім значком на грудзях. — А цяпер у нас у кожным сяле школа, усё лепшае ў краіне належыць дзецям.

Шаўчэнка доўгія гады быў адарваны ад роднай Украіны і толькі на схіле год яму ўдалося пабываць тут. Нічога не змянілася за доўгі час. Не прыбавілася школ і не зменшылася шынкаў. Усё такім жа рэдкім госцем у сельскай хаце была кніжка. Але вершы Шаўчэнкі ўжо тады былі папулярныя ў народзе, некаторыя былі пакладзены на музыку. Цяпер кнігі з вершамі Шаўчэнкі ёсць у кожным доме, на яго родную мову перакладзены Пушкін, Гейне, Гётэ. Велізарных намаганняў каштавала Тарасу Рыгоравічу вырацца на волю, атрымаць магчымасць займацца жывалісам. А цяпер у яго роднай Кірылаўцы дзеці са школьных год вучацца маляваць, а потым без усякіх перашкод могуць ехаць у любы горад нашай Ра-

МАСКВІЧЫ Ў ЗАХАПЛЕННІ

Інтэрв'ю з залы Крамлёўскага тэатра

КУЛЬТУРА
І МАСТАЦТВА

Выступленнем народнай харавой капэлы клуба чыгуначнікаў Брэсцкага вузла і Брэсцкага гарадскога маладзёжнага ансамбля танца закончыўся паказ самадзейнага мастацтва Беларусі ў Крамлёўскім тэатры.

На заключным канцэрте мы ўзялі некалькі інтэрв'ю ў гледачоў.

Е. ГАРБАЧОВА, дырэктар Яшкінскага дома культуры Кемераўскай вобласці:

— Я ў Маскве прыехдаю. Праўду кажучы, ішла на канцэрт з па-

чуццём недавер'я. Думала, звычайная самадзейнасць, як у нас і ў іншых гарадах. Я рада, вельмі рада, што ўбачыла незвычайны канцэрт, дастойны сцэны Крамлёўскага тэатра. Амаль немагчыма паверыць у тое, што цудоўныя танцы і песні прагучалі ў выкананні не прафесіянальных артыстаў. Мне нават трохкі крыўдна: у нас жа ў Кемераўскай вобласці няма такога цу-

доўнага мастацкага калектыву. Малайцы беларусы! Сённяшні канцэрт прымусіў мяне палюбіць вашы цудоўныя песні і танцы. У сваім доме культуры я кірую харавым гуртком. Калі вярнуся дамоў, абавязкова прапаную ў наш рэпертуар песні «Зорка Венера», «Мяцеліца».

Л. ЦІХАМІРАЎ, член Маскоўскага аддзялення Саюза мастакоў СССР:

— З задавальненнем прагледзеў беларускі канцэрт. Вельмі радасна для мяне, як для мастака, што самадзейныя калектывы ў апошнія гады сталі звяртаць больш увагі на мастацкае афармленне: дэкарацыі, касцюмы. Усе касцюмы брэстаўчан выкананы ў нацыянальным духу і з вялікім густам. І другая, прыемная асаблівасць — гэта высокая культура спеваў.

Цудоўна спявае Вольга Шутава. Вельмі добры жаночы вакальны ансамбль.

Р. ЦІМАФЕЕВА, настаўніца маскоўскай школы № 149:

— Нядаўна я слухала оперу «Яснае світанне» ў выкананні беларускага прафесіянальнага тэатра. А сёння з задавальненнем гляджу выступленне харавой капэлы і танцоўшчыкаў Брэста. Гісторыя гэтага герані-

нага горада знаёма кожнаму майму вучню. Многія з маіх дзяцей сядзяць сёння ў гэтай зале. Мы ўсе ў захапленні ад беларускага мастацтва.

Гэтыя словы маскоўскай настаўніцы найбольш поўна перадаюць поспех выступленняў нашых калектываў мастацкай самадзейнасці ў сталіцы.

Т. АРЛОВА.

ВЯЛІКІ КАБЗАР І БЕЛАРУСЬ

Моцнымі былі і застаюцца культурныя сувязі паміж двума суседнімі братнімі народамі — украінскім і беларускім. Сувязі гэтыя асабліва ўзмацняюцца ў пачатку XX стагоддзя, калі на арэну літаратурна-грамадскага жыцця ў Беларусь выйшлі народныя песняры Янка Купала і Якуб Колас. Яны з'явіліся выказнікамі рэвалюцыйна-дэмакратычных імкненняў самых шырокіх слаёў працоўнага народа. І ў фарміраванні іх светапогляду велізарнае значэнне мелі слаўныя традыцыі перадавой рускай і украінскай літаратур, аб чым сазарылі самі народныя паэты.

Якуб Колас адзначаў, што ўжо ў самых першых творах яго і Купала адчуваецца гнейны голас Тараса Шаўчэнкі, калі яны выступаюць супраць царскага прызначэння, супраць багачэй, якія нажываюцца на горы народа.

Асабліва гэты ўплыў выяўляецца ў творах Янкі Купала дакастрычніцкага часу. Малады паэт выдае свае першыя кніжкі вершаў пад назвай «Жалейка» і «Гусяр». Назва твораў пераклікаецца з шаўчэнкаўскім «Кабзаром».

У 1829 годзе казачок пана Энгельгардта Тарас ехаў праз Кіеў, Рэчыцу, Бабруйск, Ігумен, Мінск — на Вільнюс. Першае знаёмства з Беларуссю дало Шаўчэнку багаты ўражанні аб жыцці свабодалюбівага беларускага народа, якія знайшлі потым сваё адлюстраванне ў творчасці паэта.

Беларускі пісьменнік Міхась Клімковіч у сваім драматычным творы «На Віленскім ільяху» расказвае пра пакуты юнага Тараса, якога зналі этапамі разам з іншымі прыгоннымі, пра яго глыбокае спачуванне гору беларускіх сялян. Таленавіты юнак бачыў, пад якім сацыяльным і нацыянальным прыгнётам знаходзіліся тады беларускі народ, яго культура.

У другі раз праз Беларусь Тарасу Рыгоравічу давлялося ісці на этап, у трэці раз ён ехаў праз Беларусь у красавіку 1847 года. Пашоўным трактам з Кіева праз Гомель, Чачэрск, Прапойск, Магілёў, Оршу, Віцебск арыштаванага паэта-ма-

стака везлі ў Пецяўбуржэ жандары. Амаль адзінаццаць год прабываў Шаўчэнка ў ссылцы. Не раз успамінаў у Прыураллі і Казахстане Беларусь і яе народ. 13 чэрвеня 1857 года ён піша ў дзёніку пра свой намер паехаць у Беларусь, у «Мінск, Нясвіж, а потым пабыць каля Слуцка, у Радашковічах, каб абняць свайго прыяцеля па ссылцы Браніслава Залескага».

З 1853 года акадэмік гравюры Тарас Шаўчэнка жыў тры гады ў Пецяўбургу. Тут ён працягвае пісьма цікавіцца беларускім народам і яго культурай. Асабліва блізка ён знаёміцца з маладым таленавітым мастаком-беларусам Мікешыным, які высокая ціна рэвалюцыйнага творы украінскага песняра. У 1876 годзе ў Празе выйшаў бесцензурны «Кабзар» з дадаткам успамінаў пра Шаўчэнку Мікешына і іншых сучаснікаў украінскага паэта. «Нічыя народная ліра нашых славянскіх паэтай не зрабіла

на мяне такога глыбокага і добрага ўражання, як творы Шаўчэнкі і Мікешына». — пісаў аўтар помніка Багдану Хмяльніцкаму ў Кіеве. Мікешына ілюстраваў пецяўбуржэскае выданне «Кабзара» у 1896 годзе, намалюваў партрэт Шаўчэнкі.

Пятнаццаць год жыў на Украіне Францішак Багушэвіч. Ён глыбока ведаў творчасць Шаўчэнкі. Янка Лучына і Цётка, якая некаторы час жыла ў Львове, таксама любілі творчасць украінскага паэта-рэвалюцыянера.

Высока цінаў паэзію Кабзара малады беларускі паэт Максім Багдановіч. Ён прысвяціў Т. Шаўчэнку два артыкулы, у якіх гаворыць аб неўміручасці і геніяльнасці яго твораў. Максім Багдановіч пераклаў многія вершы Шаўчэнкі.

Вось з якіх даўніх часоў пачынаюцца трывалыя сувязі дзвюх слаўных літаратур — украінскай і беларускай.

М. ЖЫГОЦКІ.

НА ПАКЛОН К ТАРАСУ

Так звычайна гавораць беларусы, калі яны бываюць на Украіне і наведваюць прыгожы горад над Дняпром-Славуцічам Канеў, дзе на гары Чарнечай пахаваны вялікі сын украінскага народа Тарас Рыгоравіч Шаўчэнка.

Больш, чым сто гадоў таму назад перастала біцца сэрца сапраўднага генія, які выйшаў з народа, з прыгоннай сям'і і які аддаў увесь свой талент паэта і мысліцеля, мастака і рэвалюцыянера народу, свайму роднаму прыгнечанаму народу. Царскі ўрад быў яго найзлоснейшым ворагам, які надзеў на яго кайданы няволі і вынес самы жорсткі прысуд для чалавека высокай думкі і вялікага таленту — забараніць пісаць і маляваць. А ён сваім геніем прарваў усе пугалы няволі і паўстаў перад намі, як бацька і настаўнік не толькі

для братаў украінцаў, але і для нас, беларусаў, і ўсіх братніх народаў.

У час Вялікай Айчыннай вайны мне, беларусу, прыйшлося працаваць у падполлі, а потым камандаваць партызанскім атрадам імя Тараса Шаўчэнкі ў Каневе, там, дзе пахаваны наш любімы Кабзар. Шмат незабыўнага я вынес з тых памятных дзён. Сэрца чалавечае змяшчае ўсё: і радасці, і нягоды, удачы і няўдачы, але самае светлае і незабыўнае, што я вынес з тых дзён, гэта незвычайная любоў украінскага народа да свайго песняра, да задумнага бацькі, які быццам сам стаяў з намі ў страі ў барацьбе з ворагам.

І вось прывялі мяне вайсковыя шляхі-дарогі зноў у слаўны Канеў, толькі цяпер трэба даказаць любоў да вялікага Кабзара не словам і песняй, а агнём аўтаматаў і гранат. Гэта было восенню 1942 года.

Што ўбачыў я, калі прыйшоў у акупіраваны Канеў на падпольную работу?

Адзінокі і зажураны стаяў таполі, што вялі да магілы Шаўчэнкі...

На магіле канеўскія камсамольцы амаль кожны дзень вывешвалі лозунг: «Папомнімся, бацька!»

А сам бацька стаяў над Дняпром, як воін, як салдат, увесь паранены, пабіты кулямі і асколкамі...

Я не буду успамінаць другіх жудасных карцін, якія тады можна было наглядзець у Каневе. Само сэрца сказа-ла, што нічога гэтага нельга дараваць ворагу, што бацьку трэба зберагчы для народа, каб ніколі не зарасталі слязіны да яго высокай магілы.

Важна было, каб акупанты не разрабавалі музей, які знаходзіцца побач з магілай на гары Чарнечай. А таму там было ўстаноўлена нагляданне. То хлопчык вудзіць

рыбу ў Дняпры, то жанчына жне траву, то дзядзька быццам выпадкова затрымаўся каля падножжа гары, але партызаны ўсё ведалі, што робіцца на магіле, і ў выпадку трывожнага вестак заўсёды былі гатовы прыйсці на дапамогу бацьку. Яны бераглі не толькі магілу, але і запаведнік — прыгожы лес, які, між іншым, акупанты спрабавалі высякаць, распілоўваць на мясцовым невялікім лесазаводзе і адпраўляць у Нямеччыну для вырабу мэб-лі. У адказ на гэта быў выведзены са строю лесазавод, і выніковым запаведніка спынілася.

Стэпы не давалі магчымасці разгарнуць там шырокі партызанскі рух, а таму прыйшлося спалучаць узброеную барацьбу з падпольнай работай. Разам са зводкамі Савецкага інфармацыйнага бюро распаўсюджваліся лістоўкі з вершамі Шаўчэнкі. І лепшых сродкаў прапаганды не трэба было. Народ адчуваў, што побач дзейнічаюць сілы, якія імкнуцца захаваць не толькі матэрыяльныя, але і духоўныя каштоўнасці, стаяць на варце яго інтарэсаў. Характэрна, што ў нашым атрадзе, ды і не толькі ў нашым, былі людзі розных нацыянальнасцей — украінцы, рускія, беларусы, грузіны, татары, і для ўсіх была аднолькава дарагая памяць Тараса Шаўчэнкі.

Аб захаванні свяшчэннай памяці вялікага Кабзара клапаціўся Савецкі ўрад і Камуністычная партыя. Памятаю, летам 1943 года пасля цяжкай блакдады, калі загінула шмат нашых партызан, нам часова прыйшлося пакінуць Канеўскі раён і выйсці на сваю базу ў мікрэчка Дзясна — Дняпр, дзе дзейнічала буйное партызанскае злучэнне пад камандаваннем Героя Савецкага Саюза Юрыя Збанацкага. Тады якраз адбываліся баі на Курскай дузе. І вось нямецкія арміі раз-

біты. Яны валам павалілі на захад, каб замацавацца на правым беразе Дняпра. Вось у гэты час па загаду ЦК КП(б)У і партызанскага штаба Украіны было сфарміравана спецыяльнае партызанскае злучэнне, якое павінна было прарвацца ў Канеў, разграміць мясцовы гарнізон акупантаў і ўзяць пад ахову ўсё найкаштоўнейшыя экспанаты музея.

Канцэнтрацыя нямецкіх войск на Дняпры была тады настолькі вялікая, што нягледзячы на ўсе нашы намаганні, злучэнне прабіцца ў Канеў не змогло. Было вельмі крыўдна, але што зробіш — вайна ёсць вайна... Аднак усё нашы спадзяванні мы ўскладалі на групу канеўскіх партызан, якая засталася на месцы. І яны апраўдалі сябе.

Адразу ж пасля вызвалення правабярэжнай Украіны мне зноў давлялася быць у Каневе. З трывогай у сэрцы падымаліся мы да магілы. Бронзавая фігура бацькі была лабіта кулямі і пасечана асколкамі, а ў музеі ўсё ж не хопала многіх каштоўных экспанатаў...

Прайшлі гады, даўно залечаны раны вайны. Па-ранейшаму над Дняпром звышаецца бронзавы манумент Тараса Рыгоравіча, а дзверы музея шырока адчынены. І «Заповіт» так жа гучыць, як і да вайны. Толькі своега Дня пра-Славуціча цяпер не пазнаць. У Каневе будзеца магутная гідрэлектрастанцыя, Дняпро шырока разальцеца.

Беларусаў з украінцамі звязвае цесная братняя дружба. Калі беларускія пісьменнікі бываюць у Кіеве, то яны абавязкова заглянуць у Канеў і паклоняцца Тарасу.

— Куды? — пытаюцца украінскія сябры, калі бачаць, што мы раптоўна знікаем з Кіева.

— На паклон к Тарасу, — адказваем мы. І тады ніхто не прарэчыць.

Р. НЯХАЙ.

ШАЎЧЭНКА

Дзімы, дзе ёсць мастацкія інстытуты, вучылішчы, і працягаць сваю адукацыю.

Цяжка было б Тарасу пазнаць цяпер сівы Дняпр, які ён так любіў і апяваў у сваіх цудоўных вершах. Вось як Канева прышвартавалася хуткая «Ракета». Раней непраходныя Дняпроўскія парогі больш не перашкаджаюць суднам. Ля гарадоў Нікапаля і Кахоўкі разліўся Дняпр шырокім морам. Магутная сіла ракі прыводзіць у рух турбіны гідрэлектрастанцыяў, якія даюць электраэнергію гарадам і сёлам Украіны. Не мог, вядома, паэт нават і марыць аб тым часе, калі людзі пажадаюць з дапамогай Дняпра звязаць два моры — Балтыйскае і Чорнае, якія знаходзяцца на сотні кіламетраў адно ад другога.

Тарас Шаўчэнка не раз захапляўся родным Кіевам, любіў яго і ганарыўся ім.

Цяпер у самым цэнтры горада Кіева стаіць помнік вялікаму Шаўчэнку. Масквічы, леныградцы, мінчане, прыязджаючы ў Кіеў, імкнуцца пабыць у гасцях у Шаўчэнкі, наведваць яго музей. Аб Шаўчэнку напамінаюць вуліцы, бульвары, песні, якія гучаць па радыё, кнігі ў вітрынах шматлікіх магазінаў. Насенне, кінутае Шаўчэнкам ва ўрадлівую глебу украінскай культуры, не завяла. Украінскі тэатр, музыка, жываліс, літаратура атрымалі сусветную вядомасць. І ва ўсім гэтым ёсць несумненна, доля вялікага украінскага Кабзара.

Я. САДОУСКІ.

ДРУКАРЫ КНІГ, ПЕРАД ТЫМ НЯБАЧАНЫХ

Да 400-годдзя рускага кнігадрукавання

Кніга, быць можа, най-
больш складаны і вялікі
цуд з усіх цудаў, створаных
чалавецтвам на яго
шляху да шчасця і магут-
насці будучыні.
М. ГОРКІ.

І сакавіна 1564 года знамя-
нальнай вяхой увайшло ў гі-
сторыю рускай культуры. У гэ-
ты дзень у Маскве выйшла пер-
шая друкаваная кніга, выда-
дзеная Іванам Федаравым. Ён
быў першым рускім наборшчы-
кам, друкаром, выдаўцом.

З імем Івана Федарава непар-
ўна звязана імя яго вернага
памочніка беларуса Пятра
Мсціслаўца. Яны разам праца-
валі ў Маскве, а потым у Бела-
русі і на Украіне працягвалі
сваю справу выдання кніг,
перад тым невяданых — як
гэта было напісана сучаснікамі

на пліце на магіле рускага
першадрукара.

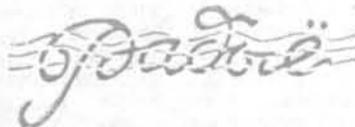
Іван Федараў і Пётр Мсцісла-
вец выкарысталі і абагулілі
вопыт сваіх папярэднікаў сла-
вянскіх друкароў Феола, Ма-
нарыя і — галоўным чынам —
вопыт першага ўсходнеславянска-
га кнігадрукара Георгія (Фран-
цішка) Скарыны.

Доктар Скарына «із славно-
го града Полоцка» перанёў на
сучасную яму беларускую ста-
ражытную мову і выдаў у Пра-
зе ў 1518—1520 гг. дваццаць
тры кнігі «Бібліі Рускай» і
«Псалтыр», а ў 1525 годзе ў
Вільні — «Апостал» і «Малую
падарожнюю кніжыцу» — «лю-
дям пасполитым к наученію».

Прауючы над сцэнарыем да-
кументальнага фільма «Георгій
Скарына», выпушчанага нядаў-
на студыяй «Беларусьфільм»,
я яшчэ больш поўна адчуў
узаема сувязь і ўзаемаўплыў

усходнеславянскіх першадру-
кароў.
І цяпер, калі Савецкі Саюз
займае першае месца па вы-
пуску кніг, калі пятая частка
кніг, якія выходзяць ва ўсім
свеце, прыпадае на долю нашай
краіны, мы з пашанай і ўдзяч-
насцю ўспамінаем імёны асвет-
нікаў — першадрукароў, якія,
змаганючыся з цёмрашальствам
і невуцтвам, неслі святло ведаў
у народныя масы.

І. БАРАШКА.

ДЛЯ ЗАХОДНЯЙ ЕУРОПЫ

Слухайце штодзённа нашы
радыёперадачы па сярэднеу-
рапейскаму часу: ад 7 да 8 га-
дзін; ад 15 да 16, ад 17 да 20
і ад 21 да 22 гадзін у дыяпа-
зоне наступных кароткіх хваляў:
16, 19, 31, 41 метр, а таксама
на сярэдніх хвалях 216,6 і 375
метраў.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ —
на гэтых жа хвалях па субо-
тах ад 7 гадзін 30 мінут да 8
гадзін і ад 19 гадзін 30 мінут
да 20 гадзін па сярэднеура-
пейскаму часу.

Апрача таго, штодзённа на
кароткіх хвалях 50,25 і 50,51
метра ад 22 гадзін 30 мінут да
23 гадзін 30 мінут па сярэдне-
еўрапейскаму часу.

ДЛЯ ЗША, КАНАДЫ І КРАІН
ЛАЦІНСКАЙ АМЕРЫКІ

Слухайце штодзённа нашы
радыёперадачы па нью-йорк-
скаму часу ад 18 гадзін 30 мі-
нут да 20 гадзін 30 мінут у
дыяпазоне наступных кароткіх
хваляў: 19, 25, 31 і 41 метра, а
таксама на сярэдніх хвалях
216,6 метра.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ —
на гэтых жа хвалях кожную
суботу ад 19 гадзін да 19 га-
дзін 30 мінут па нью-йоркск-
каму часу.

Жана Бабчонок працуе медыцынскай сястрой у Мадзіль-
скай абласной бальніцы. Штотдзённа пасля работы яна
выходзіць на лыжныя прагулкі.

Фота Л. Папковіча.

ПЕРШЫ СЯРОД МАЦНЕЙШЫХ

Два дні праходзілі спабор-
ніцтвы ў Сярдлоўску за пра-
ва называцца мацнейшым кань-
бежцам краіны. Розным
спартсменам прадаквалі пера-
могу — і чэмпіёну Еўропы Ан-
тэу Антсану, і эксчэмпіёну све-
ту Віктару Касічкіну. Назы-
ваўся і наш зямляк — мічанін
Эдуард Матусевіч. Удзельні-
чаў ён у першынствах свету
і Еўропы, у алімпійскіх гуль-
нях, але вышэй чацвёртага мес-
ца ў сусветным чэмпіянаце
ўзніцца не змог.

І вось першынство краіны.
Прайшоўшы 500 метраў за 42,5
секунды і 5.000 метраў за 7 мі-
нут 48,7 секунды, Матусевіч
стаў лідэрам. Усяго 0,220 ач-
ка прайграў яму Віктар Касіч-
кін. На сваёй кароннай дыстан-
цыі 1.500 метраў Эдуард не
меў сабе роўных і з часам 2
мінуты 10,6 секунды замацаваў
сваё становішча лідэра.

Апошняя, рашаючая дыстан-
цыя — 10.000 метраў. Матусе-
віч прайшоў яе за 16 мінут 23,8
секунды — горш, чым Касічкін.
Але гэтага было дастаткова,
каб стаць чэмпіёнам краіны з
выдатнай сумай ачкоў —
182,093. ЭДУАРДУ МАТУСЕВІ-
ЧУ УРУЧАН ВЯЛІКІ ЗАЛА-
ТЫ МЕДАЛЬ АБСАЛЮТНА-

ГА ЧЭМПІЕНА, малы залаты
медаль за перамогу на дыстан-
цыі 1.500 метраў, сярэбраны ме-
даль — за другі вынік на 5.000
метраў. Сярэбраны медаль у
шматбор'і заваяваў масквіч
Віктар Касічкін, бронзавы —
Музахід Хабібулін (Перм).

Інжынеру, выпускніку Бела-
рускага інстытута механізацыі
і электрыфікацыі сельскай гас-
падаркі Эдуарду Матусевічу 26
год. Спортан ён займаецца дзе-
вяць год.

ІМЯ РУСКАГА ВОЛАТА

У Маскве закончылі між-
народныя спаборніцтвы па класі-
чнай барацьбе на прыз імя
рускага волата Івана Паддуб-
нага. У спаборніцтвах прынялі
ўдзел тры беларускія майстры
дывана. Усе тры сталі прызё-
рамі гэтага буйнейшага між-
народнага спаборніцтва.

Алег Караваяў заваяваў пер-
шынство ў найлягчайшай вазе.
Мікалай Чучалаў і Віталь Жы-
ценей былі другімі ў сваіх
вагавых катэгорыях.

ГОРНАЛЫЖНІКІ НА СТАРЦЕ

У маляўнічым месцы ў
пасёлку Раўбічы пад
Мінскам адбылося аса-
бістае першынство Бела-
русі па горналыжнаму
спорту. Ужо з першых
стартаў барацьба за за-
латы медаль чэмпіёна
рэспублікі разгарнулася
паміж моцнымі спартс-
менамі У. Грышчанкам,
В. Падшыбкіным і
Ю. Пярмінавым. Пера-
мога дасталася Ю. Пяр-
мінаву. У жанчын залі-
ты медаль і званне пера-
можцы заваявала тавара-
знаўца Мінскага ўнівер-
сага Д. Ярчоўскай.

Расце лік энтузіястаў зімовага плавання ў Мінску. За
параўнальна кароткі тэрмін гэты від спорту стаў адным
з папулярных у нашай краіне. Цяпер у секцыі наліч-
ваецца каля 70 чалавек рабочых, інжынераў, навуко-
вых супрацоўнікаў, служачых, студэнтаў. На здымку:
энтузіясты зімовага плавання на Камсамольскім возеры.
Фота В. Луцкей.

СТАРЫЙ КЛЕН

Текст М. МАТУСОВСКОГО

Музыка А. ПАХМУТОВОЙ

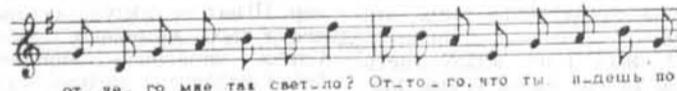
СПОКОЙНО ПРОСТО

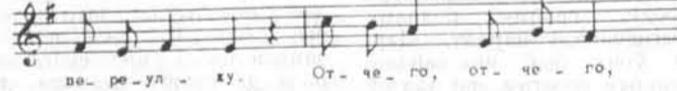
Ста-рый кле-я, ста-рый кле-я, ста-рый кле-я стучат в стек-ло,

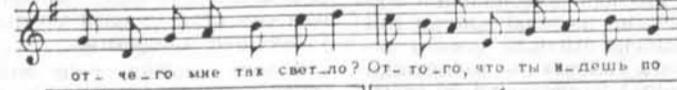
вря-гла ша-я в нас с дру-зьями на про-гул-ку. От-че-го, от-че-го,

от-че-го мне так свет-ло? От-то-го, что ты идёшь по

во-ро-ул-ку. От-че-го, от-че-го,

от-че-го мне так свет-ло? От-то-го, что ты идёшь по

во-ро-ул-ку. // гар-мо-нис-та...

Старый клён, старый клён,
Старый клён стучит в стекло,
Приглашая нас с друзьями на
прогулку.

Отчего, отчего,
Отчего так хорошо?
Оттого, что ты мне просто
улыбнулась.

Отчего, отчего,
Отчего мне так светло?
Оттого, что ты идёшь по
переулку.

Погляди, погляди,
Погляди на небосвод,
Как сияет он безоблачно и
чисто.

Снегопад, снегопад,
Снегопад давно прошел,
Словно в гости к нам весна
опять вернулась.

Отчего, отчего,
Отчего гармонь поет?
Оттого, что кто-то любит
гармониста....

Чэхаславацкі знак — беларускаму перакладчыку

Ганаровы знак першай сту-
пені Саюза чэхаславацка-са-
вецкай дружбы ірчан бел-
арускаму літаратуразнаўцу і
перакладчыку Аляксандру Ма-
жэйку. Гэтай ўзнагароды ён
удастоен за дзейнасць па
ўмацаванню сувязей паміж
двума брацкімі народамі.

У перакладах Мажэйкі на бе-
ларускую мову чытачы пазна-
міліся з творчасцю Марыі Май-
гравой, Яна Отчанаішака,
Адольфа Бранальда, Іржы Ма-
рка і іншых чэшскіх пісьмен-
нікаў.

Мажэйка перакладае дарож-
ныя запіскі вядомых чэхасла-
вацкіх падарожнікаў Іржы
Ганзэлі і Міраслава Зікмунда.
Гэтыя запіскі з'яўляюцца на
старонках беларускага часопіса
«Маладосць». Цяпер закончан
пераклад на беларускую мову
рамана Ганны Седламайёравой
«Данамажыце мне, Тэрэза».
Сёння мы друкуем сумар чэ-
хаславацкіх сяброў у пера-
кладзе А. Мажэйкі.

ДУШАН МЛІНАРЧЫЧ АХ, ГЭТЫЯ ПЕРШЫЯ!

Падняў я з зямлі манетку ў
дзесьці гелераў.
Адны сказылі: — Які бераж-
лівы.
Другія ашчэрэліся: — Скнара!
Чытаў я апошнюю старонку
нейкай газеты.
Першыя паблажліва паківалі
галавой: — Малады, цікавіцца
спортам.
Другія накінуліся: — Яму пля-
ваць на палітыку!
Я ў вагоне трамвая ўступіў
месца жанчыне.
Першыя былі ў захваленні
ад майго добрага выхавання.
Другія абураліся: — Бабнік!
Потым недзе пра мяне зай-
шла размова.
Другія з гневам пералічвалі:
— Ён синара, ташунае жонку і,
наогул, за гелер забіў бы род-
нага брата.
Першыя толькі рунамі разво-
дзілі: — Глядзіце, і хто б мог па-
думаць!

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

А Ф А Р Ы З М Ы

У цэль ён не папаў, але спосаб, якім прыцэльваўся, лічыў
адзіна правільным.

Некаторыя людзі настолькі дурныя, што не здолеюць нават
гэта выкарыстаць.

Недастаткова сказыць: у мяне мора думак, бо гэтае мора мо-
жа быць або Чорным, або Мёртвым.

Прасілі ваўна папасвіць авечак, воўн заплакаў: «А каго я
буду пасвіць потым?»

Хто хоча сабаку ўдарыць, той палку знойдзе. Гэта яшчэ не
так блага; значна горш, калі нехта мае палку і шукае сабаку,
наб ўдарыць.

Влада СМРЖАВА

ЖАНЧЫНА І ЛІТАРАТУРА

— Даражэнькі, табе, браце, пашанцавала! І ажаніўся з пер-
шай прыгажуняй, і ў літаратуры, глядзіш, вунь якіх поспехаў
дамогся! Чытаў, чытаў, браток, усе газеты пішуць.

— Праўда. З таго часу, як я ажаніўся, некаторыя поспехі
ёсць.

— Скажы, ці гэта цябе жонка маладая натхняе, ці вы піша-
це разам?

— Не, проста цяпер па рэдакцыях хаджу не я, а мая жонка

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі
праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыя газеты
«Голас Радзімы».